

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU
Rakennustekniikan koulutusohjelma / rakennetekniikka

Jari Laari

AALLON MAJAN PERUSPARANNUSSUUNNITELMA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Rakennetekniikka

LAARI, JARI	Aallon Majan perusparannussuunnitelma
Opinnäytetyö	44 sivua
Työn ohjaaja	lehtori Ilkka Paajanen
Toimeksiantaja	Aallon Maja Oy, Ilkka Porkka
Tammikuu 2011	
Avainsanat	Aallon Maja, Sunila, parveke, perusparannus

Sunilan tehdas- ja asuinalue on Alvar Aallon suunnittelema funktionalistinen kokonaisuus. Alvar Aalto aloitti alueen suunnittelun vuonna 1936, ja viimeiset hänen suunnitelmistaan rakennuksista valmistuivat vuonna 1954. Alueen rakennukset ovat nykyisin asemakaavassa suojeltuja kohteita. Alue on valittu kansainvälisen DOCOMOMO-järjestön modernin arkkitehtuurin merkkiteosvalikoimaan.

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia asuntohotelli Aallon Majan perusparannussuunnitelma. Tavoitteena oli suunnitella ensimmäiseen kerrokseen tilankäytön muutos ja tehdä ehdotus katos- ja parvekeratkaisuista. Tilankäytön muutoksessa suunniteltiin näyttelytila sekä kahvilan ja keittiön siirto toisiin huoneisiin ja lisäksi vanhan kahvilan muutos asunnoksi. Viidestä suunnitellusta parvekevaihtoehdosta kahta ehdotusta kehitettiin eteenpäin. Lisäksi tehtiin katosehdotukset kahden ulko-oven yläpuolelle.

Suunnitellut muutokset rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen tehostavat tilankäyttöä ja nostavat rakennuksen arvoa. Majoittujien kannalta tilojen käytettävyys paranee. Ulkopuolelle suunnitellut muutokset kohentavat rakennuksen ulkoasua. Lisäksi parveke ja katos lisäävät viihtyvyyttä rakennuksessa.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Construction Engineering

LAARI, JARI

Aallon Maja renovation survey

Bachelor's Thesis

44 pages

Supervisor

Ilkka Paajanen, Senior Lecturer

Commissioned by

Aallon Maja Oy, Ilkka Porkka

January 2011

Keywords

Aallon Maja, Sunila, balcony, renovation

Sunila factory and residential areas are a functionalist complex designed by Alvar Aalto. Alvar Aalto began planning of the area in 1936 and the last buildings were completed in 1954. The buildings of the area are now protected by the town plan. The area has been selected for the outstanding work of modern architecture selection by the International Organization DOCOMOMO.

The objective of this thesis was to plan a renovation survey for Aallon Maja hostel. The goal was to plan a change to the first floor space utilization and to make a suggestion for the canopy- and balcony solutions. Exhibition space, transfers for the cafe and kitchen were designed in the space utilization plan. The space of the old cafe was transformed into residential use. Of the five proposed balcony options, two proposals were further developed. In addition, proposals for canopies to the two outer doors were made.

The changes planned on the first floor of the building will make space usage more efficient, and from the perspective of occupants, the usability of facilities will improve and value of building will rise. Changes planned in the exterior will improve the appearance of the building. The balcony and canopy will add comfort in the building.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	VALLINIEMEN SAUNA JA PESULA	6
	2.1 Valliniemen sauna ja pesula 1937	7
	2.2 Saunan ja pesulan laajennus 1953	12
	2.3 Muutostyöt 1974	14
	2.4 Muutostyöt 1984	14
	2.5 Muutos asuntophotelliksi 1990	15
	2.6 Aallon Maja vuonna 2010	15
3	SUNILAN TEHDAS- JA ASUNTOALUE	17
4	ALVAR AALTO	18
5	FUNKTIONALISMI	21
6	KORJAUSFILOSOFIA	22
7	AALLON MAJAN SISÄPUOLEN MUUTOKSET	24
	7.1 Kahvio	24
	7.2 Keittiö	25
	7.3 Eteinen	25
	7.4 Näyttelytilat	25
	7.4.1 Pesutupa	26
	7.4.2 Boilerihuone	26
	7.4.3 Pannuhuone	27
8	AALLON MAJAN ULKOPUOLEN MUUTOKSET	29
	8.1 Parvekevaihtoehdot	31
	8.2 Parveke	34
	8.3 Katokset länsi- ja pohjoissivulle	38
	8.4 Eteläpäädyn katos	39
	8.5 Itäisivun katos	40

8.6 Valokuilut	40
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
LÄHTEET	44

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on Aallon Majan perusparannusselvitys. Rakennus sijaitsee Kotkassa Sunilan asuinalueella. Alvar Aalto suunnitteli Sunilan asuinalueen Sunila Oy:n työntekijöille. Aallon Maja on toiminut aikoinaan asuinalueen saunana ja pesulana. Rakennuksen alkuperäinen nimi on Valliniemen sauna ja pesula. Nykyisin rakennuksessa toimii asuntohotelli Aallon Maja. Asuntohotelli toimii rakennuksen toisessa kerroksessa. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on taidekahvila ja paljon käyttämätöntä tilaa. (Aallon Maja 2010.)

Aallon Majan omistaja haluaa taidenäyttelytilat tyhjillään oleviin tiloihin. Näyttelytiloissa huomioidaan esteetön liikkuminen ja inva-wc:n lisääminen. Lisäksi suunnitellaan kahvilan siirto suurempiin tiloihin rakennuksessa. Kahvilan tilalle tulee asuinhuoneisto rakennuksen omistajan käyttöön. Eteistilaan lisätään suihkutila asuinhuoneiston käyttöön ja wc-tila asiakkaiden käyttöön.

Tavoitteena on tehdä ehdotus rakennuksen ulkopuolen lisärakentamisesta. Tavoitteena on rakennuksen ulkoasun kohentaminen nykyisestä. Aikoinaan puretun parvekkeen tilalle tehdään ehdotuksia uusista parvekeratkaisuista. Omistajan toiveena ovat katokset kahden ulko-oven yläpuolelle. Vanhoihin hiili- ja halkokuiluihin tehdään valokuilut pannuhuoneen näyttelytiloihin.

Rakennus on valmistunut 1937, jonka jälkeen rakennukseen on tehty laajennus ja monia muutoksia sisä- ja ulkopuolelle. Näistä kaikista muutoksista ei ole piirustuksia käytettävissäni. Rakennuksesta on tehty rakennushistoriaselvitys TKK:n arkkitehti-osaston harjoitustyönä. (Aallon Maja 2010.)

2 VALLINIEMEN SAUNA JA PESULA

Valliniemen sauna ja pesula rakennettiin 1937 Sunila Oy:n työntekijöiden peseytymis- ja pyykinpesutiloiksi. Samaan pihapiiriin kuului myös kuvassa 1 näkyvä postirakennus. Rakennukset kuuluivat osana Alvar Aalto suunnittelemaa Sunilan tehdas- ja asuntoaluetta. Rakennus on tyyliltään funktionalistinen, johon puinen parveke ja postirakennus luovat vastakohtan valkoiselle julkisivulle. (Aallon Maja 2010.)

Kuva 1. Valliniemen sauna-, pesula- ja postirakennus 1938 lännenpuoleinen julkisivu. Foto Roos. Stora Enso Oyj, Sunilan tehtaan arkisto.

2.1 Valliniemen sauna ja pesula 1937

Rakennuksen sijoittelussa on huomioitu maaston muodot ja säilytetty ympäröivä puusto, jonka seurauksena rakennus katoaa rinteeseen idästä päin katsottuna. Rinne- ratkaisu mahdollistaa toisen kerroksen sisäänkäynnin maan tasolta eteläpäädyssä. Eteläpäädyn sokkeli on muurattu luonnonkivistä samoin kuin itäpuolella oleva halkovarraston aitaus, joka valmistui vuonna 1945. Sokkeli ja aitaus toimivat vastapainona rakennuksen valkoisille seinille (kuva 2). Tontilla sijaitsee myös jatkosodan aikainen pommisuoja. (Aallon Maja 2010.)

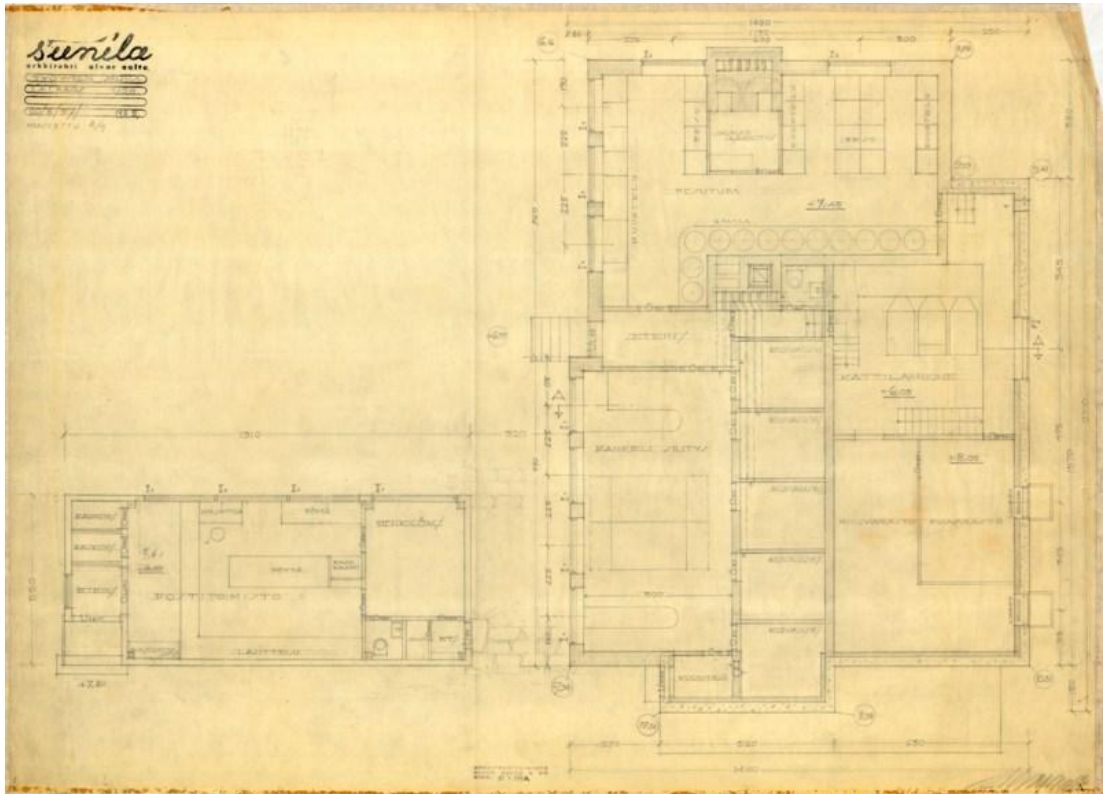
Rakennuksen kantava runko on paikalla valettua betonia. Punatiilestä olevat ulkoseinät on rapattu ja maalattu valkealla kalkkimaalilla. Rakennuksen tasakatto on sisäpuolisella vedenpoistolla. Katemateriaalina on käytetty bitumihuopaa. Alkuperäiset ikkunat olivat kolmiruutuisia paitsi eteläpäädyn ikkuna, joka oli yksiruutuinen. Ikkunakarmit olivat puiset ja väriltään ruskeat. Puiset ulko-ovet olivat väriltään ruskeat, ja niissä oli yksityiskohtana pystyssä oleva pitkulainen lasi. (Aallon Maja 2010.)

Kuva 2. Valliniemen sauna-, pesula- ja postirakennuksen eteläpääty 1938. Foto Roos. Stora Enso Oyj, Sunilan tehtaan arkisto.

Kuvassa 3 on esitetty ensimmäisen kerroksen pohjakuva. Sisäänkäynti rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen tapahtui länsisivun keskellä olevasta ulko-ovesta. Ulko-ovesta sisään tultaessa vasemmalla puolella toimi pesutupa, josta oli yhteys kattilahuoneeseen. Oikealla puolella oli mankeloinnille ja silitykselle varattu huone. Huoneesta oli yhteys viiteen kuivaushuoneeseen. Eteisessä sijaitsi pesulan käyttäjille vesivessa, joka oli tuolloin harvinainen. Eteisestä oli lisäksi pääsy kattilahuoneeseen. Kattilahuoneen yhteydessä olivat hiili- ja puuvarastot. Varastojen syöttöaukot sijaitsivat rakennuksen itäisivulla. Rakennuksen ensimmäisen kerroksen eteläpäädyssä oli muuntajahuone, jonka ovi sijaitsi länsisivulla. (Aallon Maja 2010.)

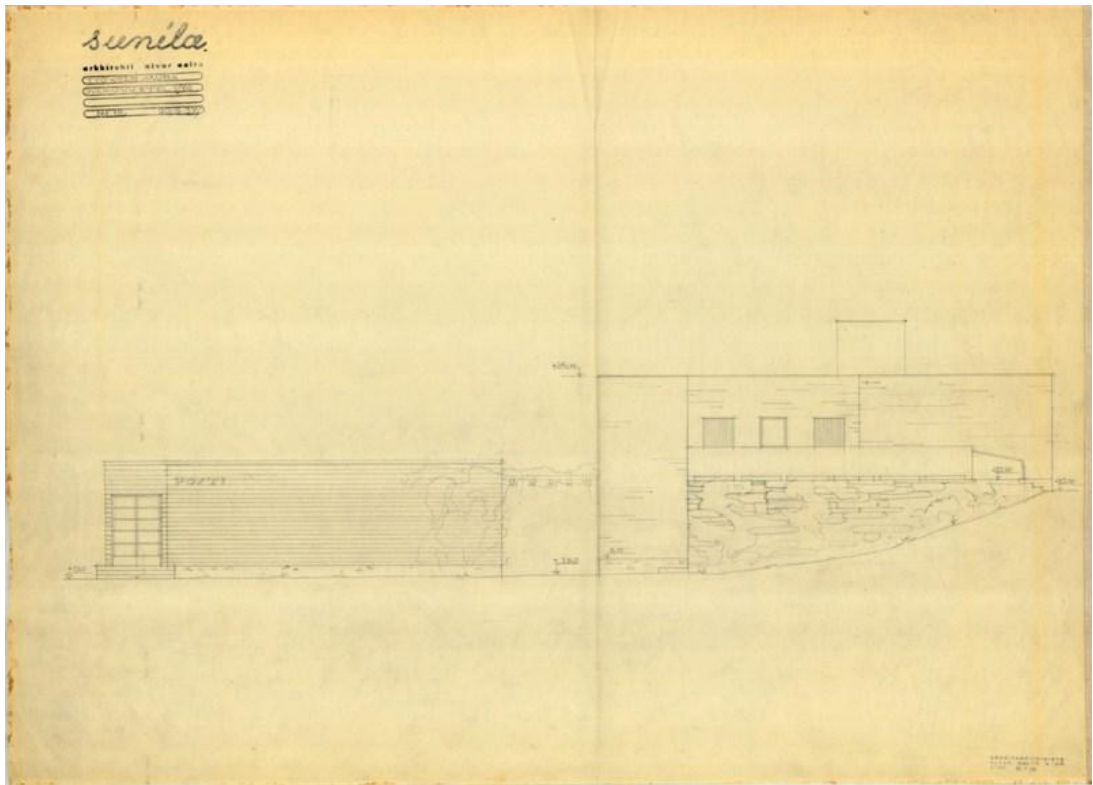

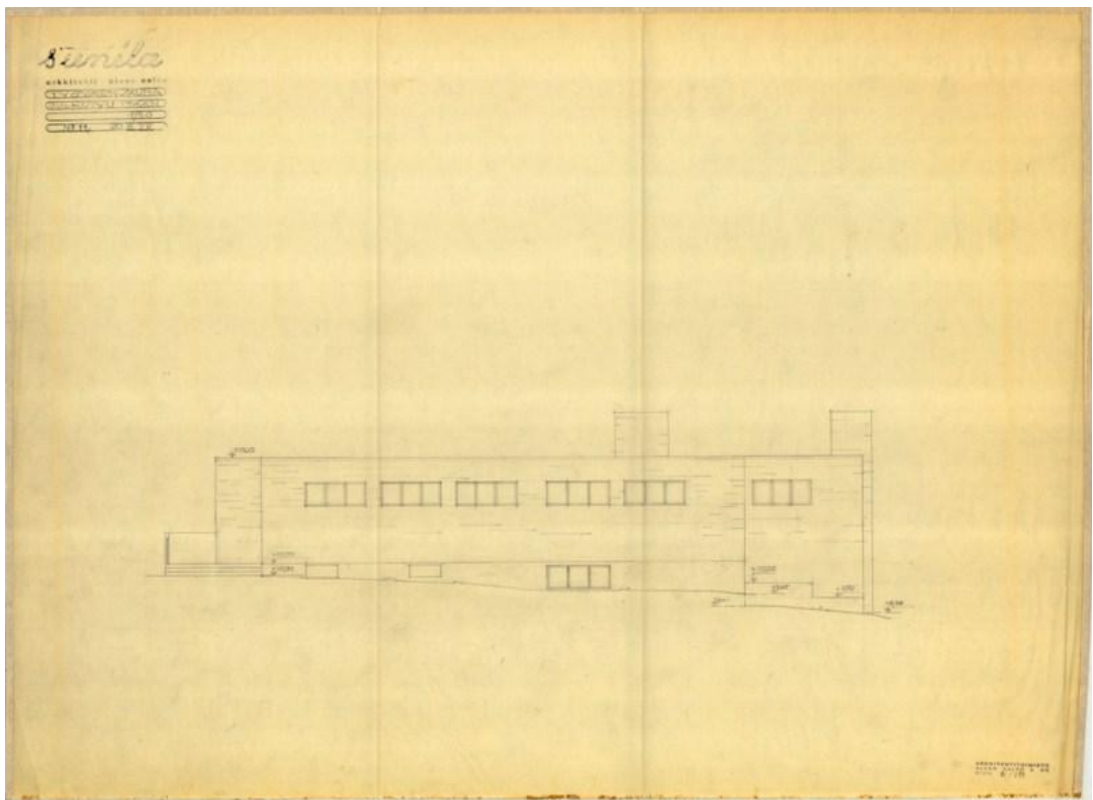
Kuva 3. Alkuperäinen 1. kerroksen pohjakuva. Alvar Aalto-museo/piirustuskokoelma, © Alvar Aalto -säätiö.

Kuvassa 4 on esitetty toisen kerroksen pohjakuva. Rakennuksen toisessa kerroksessa toimi yleinen sauna ja yksityinen tilaussauna, joihin oli omat sisäänkäynnit tuulikaappineen eteläpuolen terassilta. Kummallakin puolella oli pitkä käytävä, jotka oli suunnitelmien mukaan varustettu pyöreillä kattoikkunoilla. Saunat oli erotettu toisistaan varastojen, wc-tilojen ja hormien muodostaman tilaryhmän avulla. Yleinen puoli käsitti suuret pukeutumistilan, pesuhuoneen ja saunan. Tilaussaunan puoli käsitti neljä erillistä pukuhuonetta, saunan ja kaksi pesuhuonetta. Parvekkeelle mentiin tilaussaunan käytävältä. Kuvissa 5–8 on esitetty alkuperäiset julkisivupiirustukset rakennuksesta. (Aallon Maja 2010.)

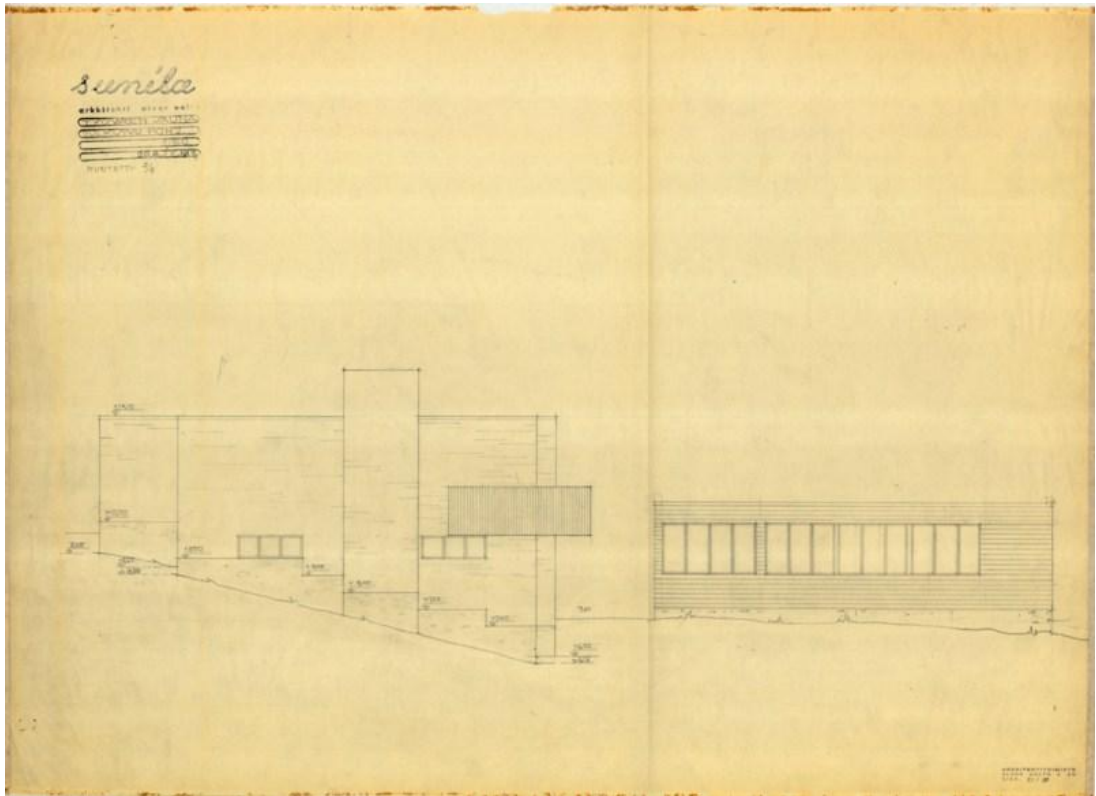

Kuva 6. Julkisivu etelään. Alvar Aalto -museo/piirustuskokoelma, © Alvar Aalto -säätiö.

Kuva 7. Julkisivu itään. Alvar Aalto -museo/piirustuskokoelma, © Alvar Aalto -säätiö.

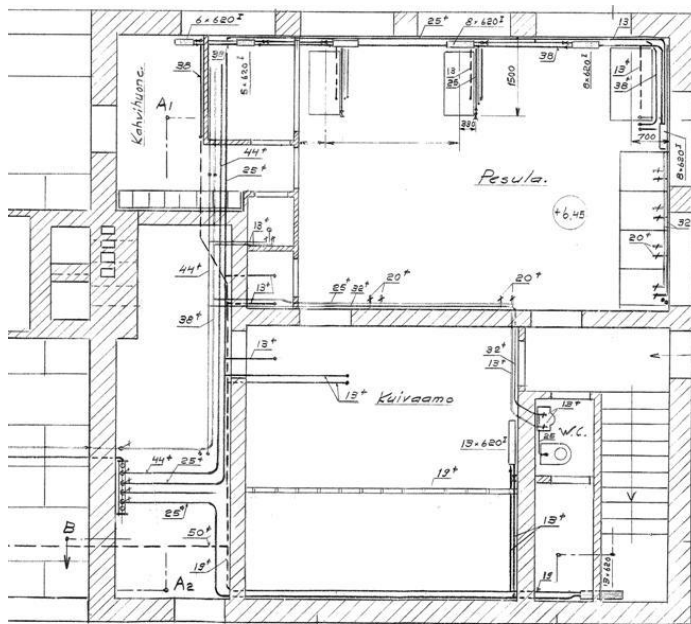

Kuva 8. Julkisivu pohjoiseen. Alvar Aalto -museo/piirustuskokoelma, © Alvar Aalto -säätiö.

2.2 Saunan ja pesulan laajennus 1953

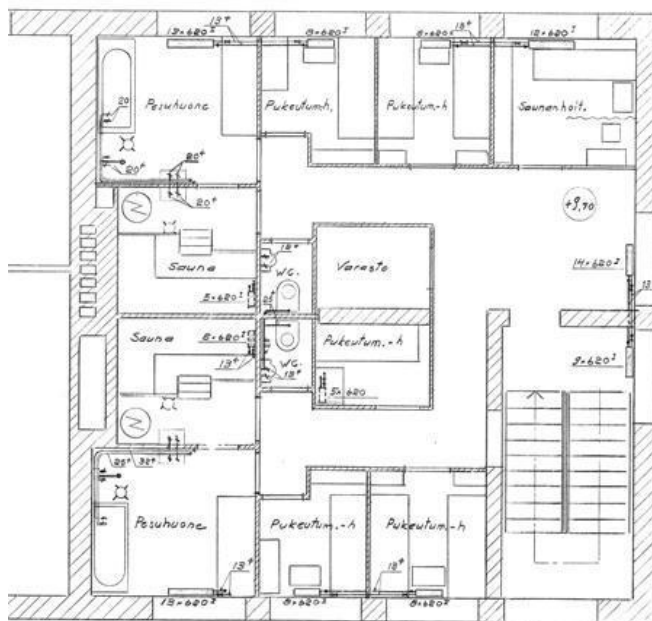
Tekniikan kehittyessä ja tilantarpeen lisääntyessä rakennusta jatkettiin pohjoisen suuntaan yhdellätoista metrillä. Laajennusosan ulkoseinä tehtiin vanhan ulkoseinän mukaisesti, minkä vuoksi seinien jatkokohta on vaikeasti erotettavissa. Laajennusosan ikkunoiden koko ja sijoittelu noudattivat vanhanosan tyyliä. Laajennuksen yhteydessä parveke poistettiin ja parvekkeen oviaukko muurattiin umpeen. Yksityisen puolen pesuhuonetta laajennettiin ja pesuhuoneeseen lisättiin ikkuna. Lisäksi vanhan puolen saunoja kunnostettiin. (Aallon Maja 2010.)

Kuvassa 9 on esitetty ensimmäisen kerroksen laajennusosan pohjakuva. Uusi sisäänkäynti tuli rakennuksen pohjoispäättyyn. Pohjoispäättyyn tuli myös porras, joka mahdollisti siirtymisen kerrosten välillä rakennuksen uudessa osassa. Alakerran lisäosaan tulivat pesula, kuivaamo, tekninen tila, wc-tila ja taukuhuone pesulan käyttäjille. Pesutuvan ja taukuhuoneen väliseinään puhkaistiin kulkuyhteys pesuloiden välille. (Aallon Maja 2010.)

Kuva 9. 1. kerroksen pohjakuva pesulan laajennus. Stora Enso Oyj, Sunilan tehtaan arkkitehti.

Kuvassa 10 on esitetty toisen kerroksen laajennusosan pohjakuva. Uuden osan yläkerrosta tuli kaksi erillistä tilaussaunaa. Niiden tarvitsemat tilat oli jaettu rakennuksen keskeltä. Kummallakin puolella olivat samanlaiset saunat, pesuhuoneet ja wc-tilat. Rakennuksen itäisivun puolella oli kolme pukuhuonetta ja länsisivun puolella kaksi pukuhuonetta, varasto ja saunanhoitajan huone. Uuden osan yläkerrasta ei ollut kulku-yhteyttä rakennuksen vanhan osan yläkertaan. (Aallon Maja 2010.)

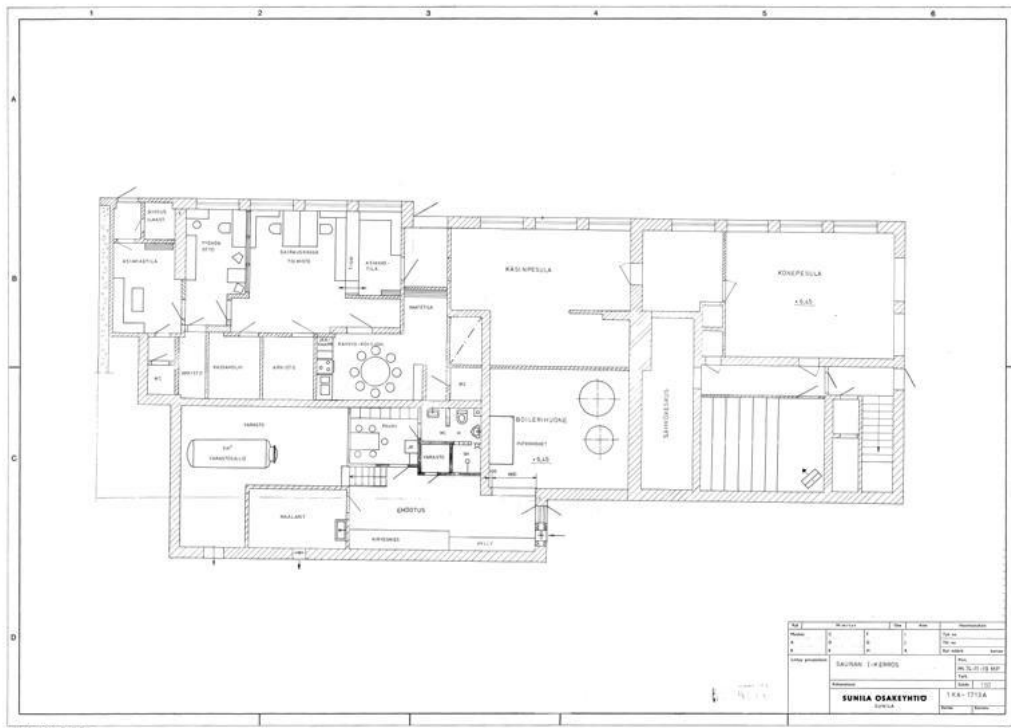

Kuva 10. 2. kerroksen pohjakuva saunan laajennus. Stora Enso Oyj, Sunilan tehtaan arkkitehti.

2.3 Muutostyöt 1974

Vuoden 1973 piirustuksista näkyy vanhana rakenteena eteläpäättyyn tulleet muutokset. Muuntajahuone on poistettu. Samassa yhteydessä rakennuksen länsisivun seinää on pidennetty eteläpäädyn terassiin saakka, jolloin ensimmäiseen ja toiseen kerrokseen muodostuivat uudet huoneet. Länsisivun ulkoseinälle tuli ensimmäiseen kerrokseen uusi ulko-ovi ja toisen kerroksen huoneeseen ikkuna. Eteläpäädystä yksityisen puolen saunan sisäänkäynti tuli rakennuksen itäisivun puolelle. (Aallon Maja 2010)

Ensimmäisessä kerroksessa vanhan osan mankelointi- ja kuivaushuoneet poistettiin. Niiden tilalle tuli tehtaan työhönotto ja sairauskassan toimisto. Uuden osan pesulatilalla muuttui konepesulaksi. Muutokset näkyvät kuvassa 11. (Aallon Maja 2010.)

Kuva 11. 1. kerroksen pohjakuva 1974. Stora Enso Oyj, Sunilan tehtaan arkisto.

2.4 Muutostyöt 1984

Tehtaan toimistotilojen tilalle tuli postitoimisto, jonka ulko-ovien yläpuolelle tuli puiset katokset. Postitoimiston kaksi ikkunaa muutettiin suuremmiksi. Rakennuksen yhteydessä ollut vanha postisiipi purettiin vuonna 1985. Julkisivun muutokset näkyvät kuvassa 12. (Aallon Maja 2010.)

Kuva 12. Julkisivu länteen 1985. Stora Enso Oy, Sunilan tehtaan arkisto.

2.5 Muutos asunhotelliksi 1990

Rakennuksen toinen kerros muuttui asunhotelliksi. Sen tieltä purettiin kaikki vanhan osan saunat, pesuhuoneet ja pukeutumistilat. Uudesta osasta jäi käyttöön wc-tilat ja yksi sauna pesuhuoneineen. Loput tiloista muuttuivat asuinhuoneiksi. Vanhan ja uuden osan välille tehtiin kulkuyhteys puhkaisemalla aukko vanhaan ulkoseinään. (Aallon Maja 2010.)

Majoitushuoneita tuli kaksitoista ja niiden lisäksi neuvotteluhuone. Peseytymis- ja wc-tilat sijaitsivat käytävällä kuten myös keittokomero. Vanhan osan tilaussaunan tilalle tuli sauna, pesu- ja pukeutumishuone.

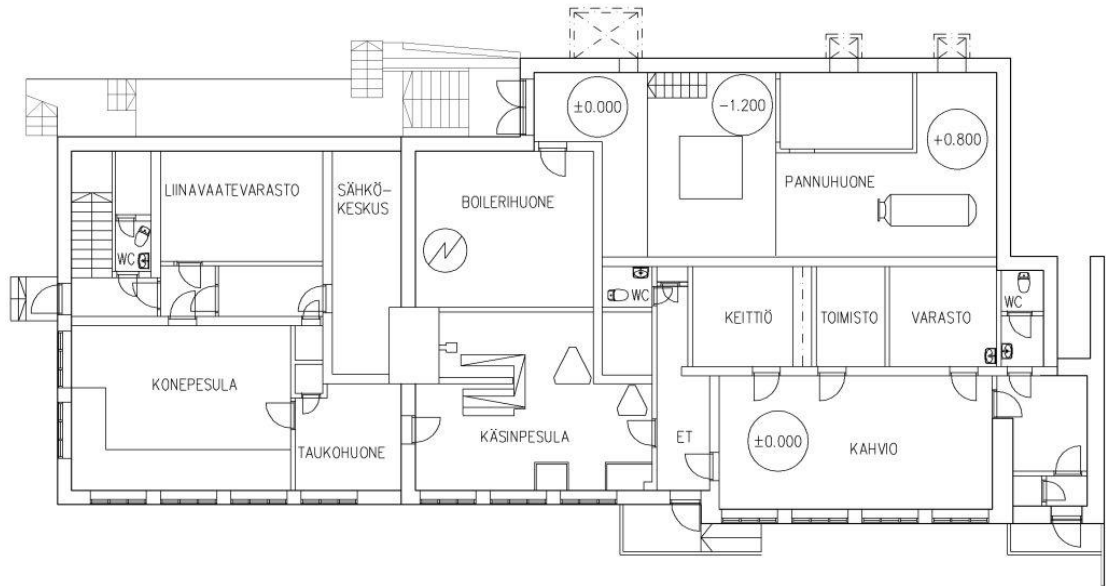
2.6 Aallon Maja vuonna 2010

Aallon Maja toimii nykyisin asunhotellina, joka sijaitsee rakennuksen 2. kerroksessa. Rakennuksen 1. kerroksessa on taidekahvila, joka toimii myös majoittujien aamiaistilana. Vanhat pesulatilat ja pannuhuone ovat suurimmaksi osaksi tyhjiltään ja niitä käytetään omistajan varastotiloina.

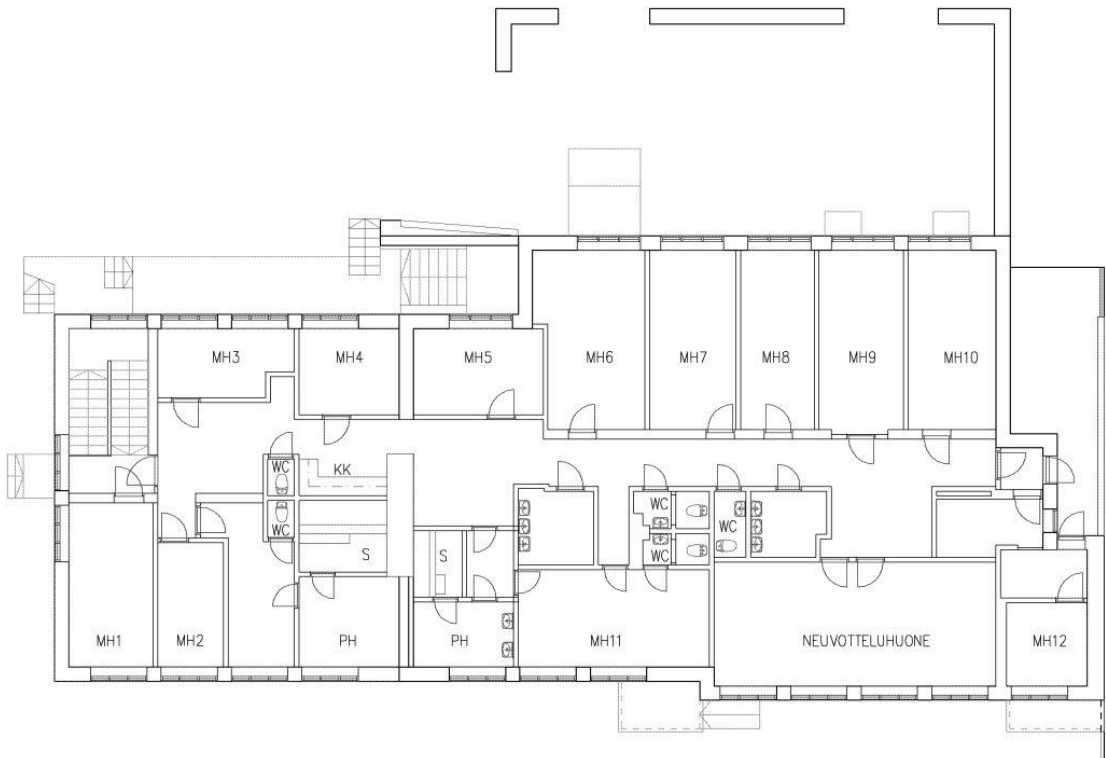
Rakennuksen ulkopuoli on kohtalaisessa kunnossa. Ulkoseinän rappaus on muutamista kohdasta lohjennut. Eteläpäädyn kaide on päässyt huonoon kuntoon. Pihalla olevat vanhat kiviset portaat ovat osaksi hautautuneet maahan. Itäpuolella oleva betoninen kävelytaso on paikoin romahtanut. Rakennus on silmämääräisesti katsottuna säilyttänyt ryhtinsä.

Taidekahvilan tiloja on monesti muutettu kulloisenkin käyttötarkoituksen takia. Pesutuvassa pystyy kuvittelemaan sen entisen käyttötarkoituksen kuten myös konepesulasassa. Pannuhuoneen purkutyöt ovat vielä kesken. Sisätiloja 2. kerroksessa on muutettu ja korjattu niin usein, että alkuperäisiä pintoja ei ole enää nähtävissä. Tilat 2. kerroksessa

on maksimaalisesti käytetty hyväksi, ja ne ovat hyvässä kunnossa. Rakennuksessa ei näkynyt rakenteisiin kohdistuneita vaurioita. Kuvissa 13 ja 14 on esitetty rakennuksen ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjakuvat nykytilanteessa.

Kuva 13. Nykytilanne. 1. kerroksen pohjakuva.

Kuva 14. Nykytilanne. 2. kerroksen pohjakuva.

3 SUNILAN TEHDAS- JA ASUNTOALUE

Alvar Aalto sai Sunila Oy:n toimeksiannon suunnitella Sunilan tehdas- ja asuntoalueet vuonna 1936 (kuva 15). Toimeksiannon saamista auttoi Aallon ystävyys Harry Gullichsenin kanssa, joka toimi projektissa yhteistyötoimikunnan puheenjohtajana. Tehdasalue sijoittui Pyötisen saarelle, jolle rakennettiin sulfaattiselluloosatehdas. Insinööri Aulis Kairamo määräsi tehtaan rakennusten jaottelun, keskinäiset sijainnit ja koon. Aalto loi rakennusten suhteet ja muotoili ikkunat ja valitsi materiaalit. Tehdasalueella näkyvimmit Aallon suunnittelemat kohteet ovat konttorirakennus ja laiturialueen varasto. Tehtaan tuotanto alkoi toukokuussa 1938. (Schildt 1985, 144.)

Aalto teki Sunilan asemakaavan, jossa asuntoalue sijoittuu tehtaan läheisyyteen. Rakennukset sijoittuivat viuhkamaisesti maastoon. Suunnittelun perustana oli sijoittaa arkkitehtuuri luonnon muodostamaan kokonaisuuteen. Rakennusten tiiviillä sijoittamisella saatiin keskitetty lämmitysjärjestelmä rakennuksille. Toimeksiantoon kuului myös alueen rakennussuunnittelu. Aalto sijoitti Kantolan eli johtajan asunnon sekä insinöörien rivitalo Rantalan merenrannan ja tehtaan läheisyyteen. Työnjohtajien rivitalo Mäkelä sijoitettiin myös lähelle tehdasta. Nämä rakennukset valmistuivat vuonna 1937. (Soukka 1997, 21.)

Kuva 15. Aallon Maja, taustalla rivitalo Mäkelä ja Sunilan tehdas.

Työläisille rakennettiin asunnoiksi ensi vaiheessa kaksi pienkerrostaloa nimiltään Honkala ja Mäntylä. Näissä työläisten asuinrakennuksissakin oli keskuslämmitys,

kylmä- ja lämminvesijohdot sekä vesivessat. Tuohon aikaan kyseiset ylellisyydet olivat harvinaisia työläisten asunnoissa. Ensimmäisessä rakennusvaiheessa valmistuivat myös Valliniemen lämpökeskus sekä sauna ja pesula. (Soukka 1997, 24.)

Toisessa rakennusvaiheessa 1938 perustettiin Etelä-Kymin Asuntorakennus Oy EKA. Siinä olivat mukana Sunilan lisäksi osakkaina Karhulan ja Hallan tehtaات. Sunilan pohjoisosaan valmistui lämpökeskus, ja sen ympärille rakennettiin viisi asuintaloa. Kolme niistä oli kerrostaloja nimiltään Kontio, Kivelä ja Harjula. Karhu ja Päivölä ovat kolmikerroksisia rinteeseen sijoitettuja riviomakotitaloja eli ROT-taloja. Puistolaan valmistui kolmetoista lautarunkoista standardielementtitaloa. (Soukka 1997, 24.)

Pienkerrostalojen Honkalan ja Mäntylän itäpuolelle valmistui vuonna 1947 kolmikerroksinen lamellielementtitalo Kuusela. Sen viereen valmistuivat aravarahoitteiset kerrostalot Juurela ja Runkola vuosina 1952–1953. Rakennukset sijoituivat Aallon suunnitteleman asemakaavan mukaisesti. (Soukka 1997, 24.)

4 ALVAR AALTO

Alvar Aalto syntyi 3.2.1898 Kuortaneella ja kuoli 11.5.1976 Helsingissä. Arkkitehdiksi hän valmistui Teknillisestä korkeakoulusta 1921. Arkkitehtitoimistonsa hän perusti Jyväskylään 1923, josta toimisto muutti Turkuun 1927 ja sieltä Helsinkiin 1933. Alvar Aalto avioitui arkkitehti Aino Marsion kanssa 1924, ja heille syntyi kaksi lasta, Johanna ja Hamilkar. Alvar ja Aino toimivat työtovereina Ainon kuolemaan saakka 1949. Toistamiseen Aalto avioitui 1952 työtoverina olleen arkkitehti Elissa Mäkinien kanssa. Alvar Aallon kuoltua Elissa johti Arkkitehtitoimisto Alvar Aalto & Co:ta kuolemaansa saakka 1994. (Mikkola 1985, 109–110.)

Alvar Aalto on uransa alusta lähtien toiminut myös huonekalu- ja sisustussuunnittelijana. Hänen huonekaluilleen oli ominaista taivutetun puun ja vanerin käyttö. Näitä huonekaluja hän käytti muun muassa Paimion parantolan sisustuksessa. Tärkeimpien rakennusten sisustuksen Aalto suunnitteli itse. Aallot, Maire Gullichsen ja Nils Gustav Hahl perustivat 1935 Artekin markkinoimaan Aallon suunnittelemaa huonekaluja. Niistä tuli koko kansan käyttämiä funktionalistisia huonekaluja. Alvar Aalto on suunnitellut myös lasiesineitä kuten Aalto-maljakon. (Mikkola 1985, 112.)

Alvar Aalto oli kansainvälisesti arvostettu arkkitehti. Ihmiset Suomessa tuntevat hänet lähinnä Finlandia-talon suunnittelijana ja esiintymisestä 50 markan setelissä vuosina 1986–1997. Suomen Arkkitehtiiliiton puheenjohtajana Aalto toimi viisitoista vuotta alkaen 1942. Aalto oli vierailevana professorina Yhdysvalloissa MIT:n teknisessä korkeakoulussa Bostonin Cambridgessa 1940-luvulla. Suomen Akatemian jäsenenä Aalto oli vuodesta 1955 ja esimiehenä vuodesta 1963 alkaen. (Mikkola 1985, 110.)

Aallon alkukauden rakennussuunnitelmat edustavat klassismin tyyliä. Näistä mainittakoon Muuramen kirkko, Lounais-Suomen Maalaistentalo Turussa sekä Jyväskylän ja Seinäjoen suojeluskuntatalot. 1920-luvun loppupuolella Aallon rakennussuunnitelmat alkoivat edustaa funktionalistista tyyliä. (Koho 1998, 15–21.)

Aallon ensimmäisiä funktionalistisia rakennuksia oli Turun Sanomien toimitalo. Ensimmäinen kansainvälisestikin merkittävä funktionalistinen työ oli Paimion tuberkuloosiparantola. Viipurin kirjasto muuttui pitkän suunnitteluajan takia lopulta funktionalistiseksi rakennukseksi (kuvat 16 ja 17). Seuraava merkittävä suunnittelutyö oli Sunilan asuin- ja tehdasalue alkaen 1936. Muita Aallon suunnittelema asuin- ja tehdasalueita ovat Kauttuan tehtaalan asuntoalue ja Anjalan tehdas sekä asuntoalue. Suomen paviljongit Pariisiin ja New Yorkin maailmannäyttelyissä olivat merkittäviä arkkitehtonisia menestyksiä. Villa Mairea Aallon rakennustaiteellisessa ilmaisussa näkyvät puun, kiven ja keraamisten laattojen hyödyntäminen. (Koho 1998, 21–52.)

Kuva 16. Viipurin kirjasto

Kuva 17. Viipurin kirjasto

Modernismin aikakaudella Aalto suunnitteli rakennuksiin punatiiliset julkisivut ja tiiltä käytettiin myös rakennuksien sisätiloissa. Ensimmäinen tällainen rakennus oli Bostonin lähellä sijaitsevan MIT:n oppilaitoksen opiskelija-asuntola nimeltään Baker House. Aallon modernismin kauden punatiilisiä töitä Suomessa ovat muun muassa Säynätsalon kunnantalo, Otaniemen Teknillinen korkeakoulu ja Jyväskylän Kasvatusopillinen korkeakoulu. (Koho 1998, 68.)

Aalto alkoi suunnitella 1950-luvun puolenvälin jälkeen rakennuksia, joissa oli veistoksellisia muotoja, esimerkiksi Kulttuuritalon Helsingissä ja Seinäjoen kaupungintalon. Seinäjoen Lakeuden Ristin kirkko on yksi Aalto suunnittelemissa merkittävistä kirkkorakennuksista. Kirkko muodostui maamerkiksi Seinäjoella katedraalisen muotonsa ja 65-metrisen kellotorninsa ansiosta. Toinen merkittävä Aallon suunnittelema kirkko on Imatralla oleva Kolmen Ristin kirkko, joka on yksi Aallon merkittävimpiä modernin kauden töitä. Aalto suunnitteli myös Seinäjoen hallinto- ja kulttuurikeskuksen sekä Rovaniemen kulttuurikeskuksen. (Koho 1998, 84–93.)

Ulkomaille Aalto suunnitteli 1950-luvun loppupuolelta aina 1970-luvulle saakka muun muassa seuraavat merkittävät rakennukset: Saksaan Wolfsburgin kulttuurikeskuksen, tornitalo Neue Vahr Bremeniin, Essenin oopperatalon, Italiaan Riolan kirkon ja seurakuntakeskuksen ja Oregoniin Mount Angelin benediktiiniluostarin kirjaston. (Schildt 1998, 158–210.)

5 FUNKTIONALISMI

Funktionalismi on arkkitehtuurin ja taideteollisuuden tyyliä, jossa korostetaan muotojen tarkoituksenmukaisuutta ja käytännöllisyyttä. Suunnittelun tärkeä osatekijä on sosiaaliset lähtökohdat. Funktionalismissa käytetään geometrisia perusmuotoja ja rakennuksen pelkistämistä. Lisäksi huomioidaan rakennuksen läheinen suhde luontoon ja ympäristöönsä. (Arvi 1949, 580.)

Ominaista funktionalistisille rakennuksille ovat laatikkomainen muoto, tasakatot ja niissä olevat kattoterassit. Muita ominaisuuksia ovat horisontaalit viivat, pyrkimys yksinkertaisuuteen sekä valkeat ja sileät ulkoseinät. Nauhamaiset pienet ikkunat ovat tyypillisiä funktionaalisissa rakennuksissa. Betonia alettiin käyttää enemmän funktionalistisella kaudella, mikä lisäsi pilareiden käyttöä kantavina rakenteina. (Arvi 1949, 580.)

Funktionalismin kukoistuskausi oli Keski-Euroopassa vuosina 1925–1933 ja Pohjois-Euroopassa 1930-luvulla. Kehittäjinä toimivat saksalainen Bauhaus-koulu, hollantilainen De Stijl -ryhmä ja sveitsiläis-ranskalainen arkkitehti Le Corbusier. Suomalaisia funktionalisteja olivat muun muassa Erik Bryggman, Hilding Ekelund ja Alvar Aalto. Tunnettuja funktionalistisia rakennuksia Suomessa ovat Paimion parantola, Sunilan asuntoalue ja Helsingin olympiastadion. (Heinonen 1986, 1.)

Asuntokysymys ja asuntoalueitten suunnittelu olivat funktionalismin tärkeitä teemoja. Funktionalistinen kaupunkisuunnittelu perustuu puutarhakaupunki-ideologiaan. Asuntoalueet suunniteltiin mataliksi eli käytettiin rivitalomuotoa, ja asuinnoista oli yhteys puutarhaan. Kaavoitusperiaatteena oli poistaa korttelin sisäiset rakennukset, minkä ansiosta korttelin pihatilaan muodostui yhtenäinen puistomainen alue. Funktionaalisen tyylin kaavoissa rakennukset olivat yhdensuuntaisia lamelli- ja rivitaloryhmiä, joissa valo, ilma ja hygienia olivat tärkeitä elementtejä. Valon oli tultava asuntoon vähintään 45°:n kulmassa, joten suunnittelussa huomioitiin talojen keskinäiset korkeuden ja välimatkojen suhteet. (Heinonen 1986, 184.)

Kuvassa 18 näkyy Alvar Aallon 1938–1939 suunnittelema funktionalistinen koulurakennus Inkeröissä. Rakennuksessa on Aallon tyyliä ominaista puun käyttöä valkean seinäpinnan kanssa ja sisääntuloaulassa olevat suuret ikkunat kuten Viipurin kirjastossa. Aallon suunnittelulle tyypillisesti rakennus on sijoitettu rinteeseen, joka mahdollis-

taa tilojen porrastuksen eri tasoihin. Kuvassa 19 on Aallon arkkitehtitoimiston 1950-luvulta suunnittelema funktionalistinen kerrostalo. Rakennuksessa on funktionalismille tyypillinen laaja kattoterassi.

Kuva 18. Tehtaanmäen koulu Inkeröissä

Kuva 19. Aravatalo Inkeröissä

6 KORJAUSFILOSOFIA

Rakennusten korjausfilosofia on eri aikakausina seurannut kansainvälisiä aatevirtauksia. Se on ollut sidoksissa yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen tilanteeseen. Yhteiskunnan tukemien suurten korjauskohteiden tarkoituksena on kohottaa maan historial-

lista identiteettiä. Restauroinnin tavoitteena on tuoda esille menneiden aikojen elämäntyyli rakennuksissa. (Kairamo 1993, 114.)

Ennen rakennuksen korjauksen aloittamista pitää asettaa korjaustavoitteet. Halutaanko rakennus palauttaa alkuperäiseen muotoonsa vai rakennuksen edustavimman ajan mukaiseksi? Säilytetäänkö rakennuksessa historian kuluessa muistoihin muovautunut kokonaisuus vai tehdäänkö pelkästään korjaavaa kunnossapitoa? Tehdäänkö restaurointi sekä sisä- että ulkopuolelle? Muutetaanko rakennuksen sisäosat nykyaikaisiksi? Korjataanko ulkokuori alkuperäiseen muotoonsa? Käytetäänkö rakennuksessa nykytekniikkaa yhdessä vanhojen rakennustapojen kanssa? Tehdäänkö rakennukseen rekonstruktio ja pitääkö sen erottua vanhasta rakenteesta? Puretaanko jo olemassa olevia rakenteita? Säilytetäänkö vain rakennuksen tärkeimmät kerrostumat ja muu puretaan pois? Palautetaanko jokin vanha tilavaikutelma rakennukseen? (Kairamo 1993, 114–121.)

Korjattavassa kohteessa tutkitaan ensin vanhat ja nykyiset dokumentit. Tutkittavia asioita ovat eri aikakausien rakennuspiirustukset, rakennedetaalit, valokuvat ja aikalaikirjoitukset. Tärkeissä kohteissa suoritetaan rakennusarkeologinen tutkimus. Rakennuksen nykytila dokumentoidaan ja valokuvataan. (Kairamo 1993, 114–121.)

Korjauksen suunnittelijoilta ja toteuttajilta vaaditaan kykyä asennoitua korjattavan kohteen tuomiin ehtoihin. Korjaamiseen täytyy varata myös riittävästi aikaa. Rakennusfysiologiset ominaisuudet pyritään nykyisin säilyttämään korjattavissa kohteissa. Korjausrakentamisessa tulisi käyttää perinteisiä rakennustekniikoita ja -materiaaleja. Uusien rakennusaineiden käyttö vanhoissa kohteissa saattaa aiheuttaa ongelmia tulevaisuudessa. Monesti varovainen kunnossapito ja mahdollisimman varovaiset korjaukset riittävät kohteessa. Tapauskohtaisesti korjaus rajoitetaan vain kaikkein välttämättömimpään kohtaan. Rakennuksessa selvitetään aikaisempien muutosten syyt ja tausta. (Kairamo 1993, 119.)

Rakennusten rekonstruktiossa täytyy miettiä sen mielekkyyttä. Ilman tarkkoja dokumentteja joudutaan olettamaan vanhoja asioita. Korjauksella saatetaan vääristää historiallista totuutta kohteessa. Onko rekonstruktio järkevää, jos halutaan palauttaa rekonstruktion avulla rakennus alkuperäiseen muotoonsa ja joudutaan hävittämään rakennuksen myöhempiä vaiheita? Kohteissa, joissa tehdään rekonstruktio, voidaan jättää selvä ero vanhan ja uuden rakenteen välille. (Kairamo 1993, 121.)

7 AALLON MAJAN SISÄPUOLEN MUUTOKSET

Tilankäytön muutokset tehdään rakennuksen omistajan esittämien toiveiden mukaan. Muutoksissa säilytetään mahdollisimman paljon alkuperäisiä rakenteita. Jäljellä olevat pesulan vesiputket, pesualtaat sekä pesukoneiden liitännät jäävät paikoilleen muistuttamaan rakennuksen alkuperäisestä käyttötarkoituksesta.

Rakennus on säilynyt sisäpuolen tiloiltaan teknisesti hyvässä kunnossa. Muutos- ja korjaustyöt ovat hävittäneet alkuperäistä tilajäsentelyä. Ylä- ja välipohjassa on käytetty betonisia alalaattapalkistoja. Alapohja on tehty betonilaatasta. Osa väliseinistä on muutosten yhteydessä muuttunut kevyiksi väliseiniksi. Ikkunat on vaihdettu kiinteiksi puuikkunoiksi kolminkertaisella lämpölasilla.

7.1 Kahvio

Nykyinen kahvilatila on liian pieni isommille asiakasryhmille. Kahvila toimii myös majoittujien aamiaistilana. Lisäksi kahvilassa myydään tauluja, joten seinät ovat täynnä tauluja. Kahvilasta on ovelliset yhteydet keittiöön, toimistoon ja varastoon. Tilaan on kaksi sisäänkäyntiä, joista eteläpäädyn sisäänkäynnin yhteydessä on wc-tila. Aikaisemmin tiloissa on toiminut postikonttori.

Kuvassa 22 on esitetty kahvilaan tulevat muutokset. Kahvio on tarkoitus muuttaa omistajan asunnoksi. Asuntoon rakennetaan suihkutila pääsisäänkäynnin eteisen takaosaan. Oviaukko suihkutilaan tulee keittiön ja eteisen väliseinään. Kyseinen väliseinä on kevytrakenteinen, mikä mahdollistaa tarvittaessa seinän siirtämisen. Eteisen takaosassa sijaitseva wc-tila jää asunnon toiseksi wc:ksi. Asunnon yhteydessä olevasta toimistosta hoidetaan asuntohotellin majoitustoiminta.

Uusi kahvio tulee konepesulan ja taukuhuoneen tiloihin. Taukuhuoneen on tarkoitus toimia myös kabinettina. Taukuhuoneen yhteydessä oleva komero toimii siivouskomerona valmiina olevan lattiakaivon ja vesiliitännän takia. Konepesulassa on korke ulkoseinän vastaisilla sivuilla. Korkeusero on noin 70 mm, ja leveys on noin 1 300 mm ulkoseinän sisäpinnasta. Tämä on syytä huomioida kahvilan pöytien sijoittelussa. Kahviotilaan tulee tarjoilupöydät aamiaistarjoilua varten. Konepesulan seinillä olevat pesukoneiden vesiliitännät jäävät paikoilleen.

7.2 Keittiö

Nykyinen keittiö toimii sellaisenaan tulevan asunnon keittiönä. Uusi keittiö tulee rakennuksen pohjoispäättyyn nykyisen liinavaatevaraston tiloihin. Liinavaatevarasto on turhan suuri nykyiseen käyttötarkoitukseensa nähden. Tila on erotettu käytävästä kevytrakenteisella väliseinällä, mutta muut väliseinät sähkökeskuksen ja wc-tilaan ovat betonista. Liinavaatevaraston tiloissa on aiemmin toiminut kuivaushuone.

Kuvassa 22 on esitetty keittiöön tulevat muutokset. Tila jaetaan kevyellä väliseinällä keittiöksi ja liinavaatevarastoksi. Sisäänkäynti keittiöön tulee nykyisestä oviaukosta, jolloin kulku liinavaatevarastoon on keittiön kautta. Wc-tilan vastaiselle seinustalle sijoitetaan keittiön vesi- ja viemäri-liitännät, jotka yhdistetään wc-tilan putkistoihin.

7.3 Eteinen

Eteiseen rakennetaan wc-tila asiakkaille ja asuinhuoneen käyttöön suihkutila. Eteisen leveys on noin 1 700 mm kahvion ja pesulan kohdalla, jonka jälkeen se kapenee noin metrin levyiseksi. Eteisen ja asunnon väliseinät ovat kevytrakenteisia, joten ne voi siirtää. Näyttelytilan ja eteisen väliseinä on betonista ilmanvaihtohormiin saakka. Hormin jälkeen tulee wc-tila, mikä jää ennalleen. Eteiskäytävän päässä oleva siivouskomero puretaan, jotta saadaan parempi käytettävyys suihkutilalle. Eteisen uuden wc- ja suihkutilan vesiputket ja viemärointi viedään eteisen vanhaan wc-tilaan, jossa se liitetään putkistoihin. Wc- ja suihkutilan väliseinä tulee eteiskäytävän kapeimpaan kohtaan.

Kuvassa 22 on esitetty eteiseen tulevat muutokset. Asiakkaille wc-tilaan käynti on eteisen puolelta. Eteisessä olevat oviaukot näyttelytilaan ja asuinhuoneistoon jäävät ennalleen. Ulko-oven edessä oleva luiska on tehty aikoinaan rakennuksessa toimineelle postitoimistolle.

7.4 Näyttelytilat

Näyttelytiloina toimivat boilerihuone, pannuhuone ja pesutupa. Huoneiden seinä- ja lattiapinnoille ei tule muutoksia. Huoneiden ulkonäössä pyritään säilyttämään niiden alkuperäinen käyttötarkoitus. Näyttelytiloihin tulee esille niissä aikoinaan käytettyjä esineitä ja laitteita. Tilat toimivat nykyään varastotiloina ja ovat vähäisellä käytöllä.

7.4.1 Pesutupa

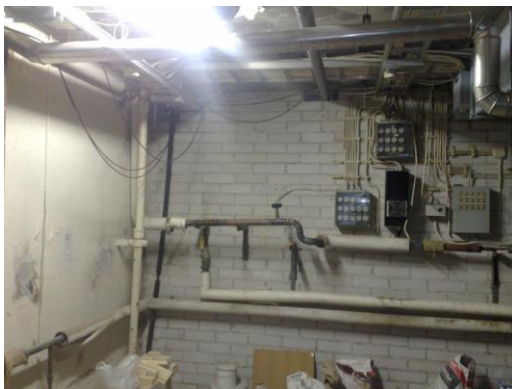
Pesutupa toimii nykyisin rakennuksen omistajan varastotilana. Näkyviltä pinnoiltaan pesutupa on säilynyt hyvässä kunnossa. Pesutuvassa olevat kaksi betonista huuhteluallasta ja lattialla olevat betonista valetut pesukoneiden jalustat ovat suojeltuja kohteita. Jalustoja on tarkoitus hyödyntää näyttelytilassa. Huoneessa on paljon vapaata seinäpinta-alaa taideteoksille.

Pesutupaan tulevista muutoksista yksi on luiska eteisen oven eteen, joka mahdollistaa esteettömän liikkumisen näyttelytilaan. Toinen muutos on boilerihuoneen väliseinään tuleva kulkuaukko, joka mahdollistaa kulkuyhteyden pannuhuoneessa olevaan näyttelytilaan. Hälytysjärjestelmän keskusyksikkö joudutaan siirtämään pois tulevan kulkuaukon kohdalta. Kuvassa 22 on esitetty pesutupaan tulevat muutokset.

7.4.2 Boilerihuone

Boilerihuone on osa alkuperäistä pesutupaa. Nykyisin se on erotettu tiiliväliseinällä pesutuvasta. Huone toimii teknisenä tilana, jossa on sähkökeskuksia, kuumavesisäiliö ja siihen liittyviä vesijohtoputkia. Katossa on kaapelihyllyjä ja ilmanvaihtokanava. Huoneessa on paljon käyttämätöntä tilaa, mikä hyödynnetään muutoksessa. Tyhjillään olevaan nurkkaukseen rakennetaan inva-wc.

Kuvassa 20 on tulevan kulkuaukon kohta. Kulkuaukko tulee sähkökeskuksen ja pystyssä olevan vesiputken väliin. Kulkuaukon leveydeksi tulee noin yksi metri. Sähkökeskusten alapuolella oleva vesijohtoputki siirretään kulkemaan kulkuaukon yläpuolella. Muut vaakatasossa olevat vesijohtoputket poistetaan.

Kuva 20. Pesutuvan ja boilerihuoneen väliseinään tuleva kulkuaukon kohta

Kuvassa 22 on esitetty boilerihuoneeseen tulevat muutokset. Huoneeseen tulee väliseinä, joka erottaa kulkukäytävän teknisestä tilasta ja inva-wc:stä. Kulkukäytävästä tulee osa näyttelytilaa. Tekninen tila ja inva-wc erotetaan vielä toisistaan väliseinällä, ja kumpaankin tilaan tulee omat oviaukot. Boilerihuoneen lattiataso on hieman alempana kuin pannuhuoneen lattiataso, minkä vuoksi boilerihuoneen puolelle tulee luiska pannuhuoneeseen. Tällä ratkaisulla mahdollistetaan esteetön liikkuminen tilojen välillä. Inva-wc rakennetaan lämminvesivaraajan oikealle puolelle tyhjillään olevaan nurkkaukseen. Inva-wc toteutetaan rakennusmääräysten mukaisesti.

7.4.3 Pannuhuone

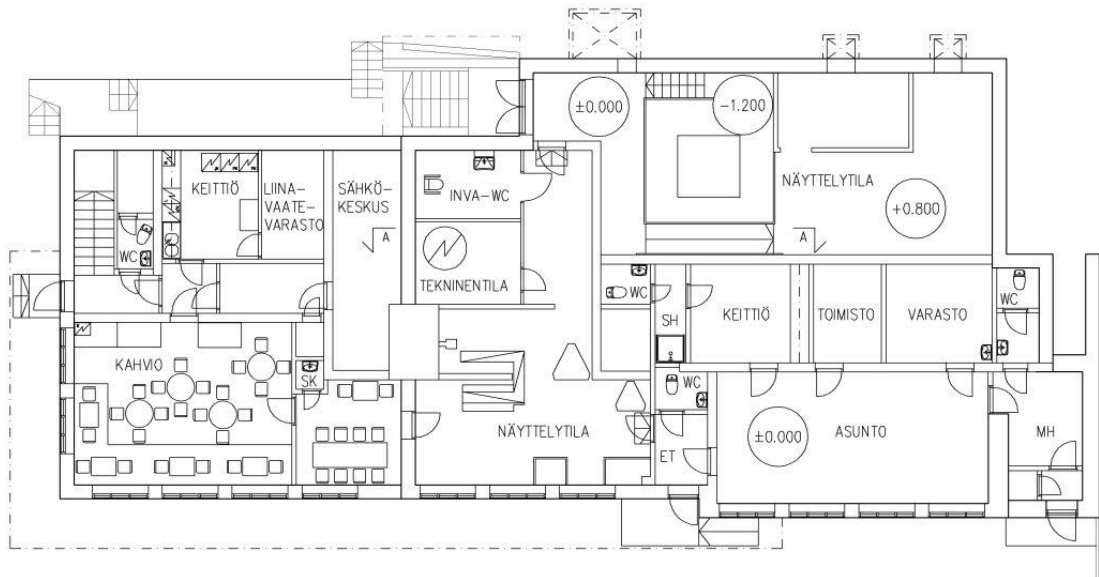
Pannuhuone on nykyisin tyhjillään. Huoneen katossa, näkyvillä olleessa lattiassa ja ulko- ja väliseinissä ei näkynyt silmämääräisellä tarkistuksella vaurioita. Käytöstä poistetut vesiputket poistetaan, samoin seinällä oleva kaapelihylly. Vanhasta lämmitysjärjestelmästä on enää jäljellä käytöstä poistettu lämminvesivaraaja, joka poistetaan muutostöiden yhteydessä. Sen betonijalustat jäävät paikoilleen. Huoneesta on purettu halkovaraston väliseinä (kuva 21), minkä vuoksi purkujätettä on vielä lattialla. Eteiseen mennyt oviaukko on muurattu umpeen. Ulko-ovena ovat ulkopuolelta lukittavat pariovet. Ovi pitää vaihtaa tai kunnostaa ja lukitus uusia, jotta se toimisi hätäpoistumistienä.

Pannuhuoneen näyttelytilan lattianpinnan korkeus on kolmessa eri tasossa. Kuvassa 22 näkyvät lattian eri korkeustasot. Korkeuseroa on suurimmillaan kaksi metriä. Kulkuyhteys tasolta +0.000 tasolle +0.800 tehdään luiskan avulla. Luiska tulee asunnon keittiön vastaisen väliseinän viereen. Kaltevuudeksi tulee 1:5, joten esteettömän liikkumisen vaatimukset eivät täyty. Luiska, portaat ja kaiteet toteutetaan rakennusmääräysten mukaisesti.

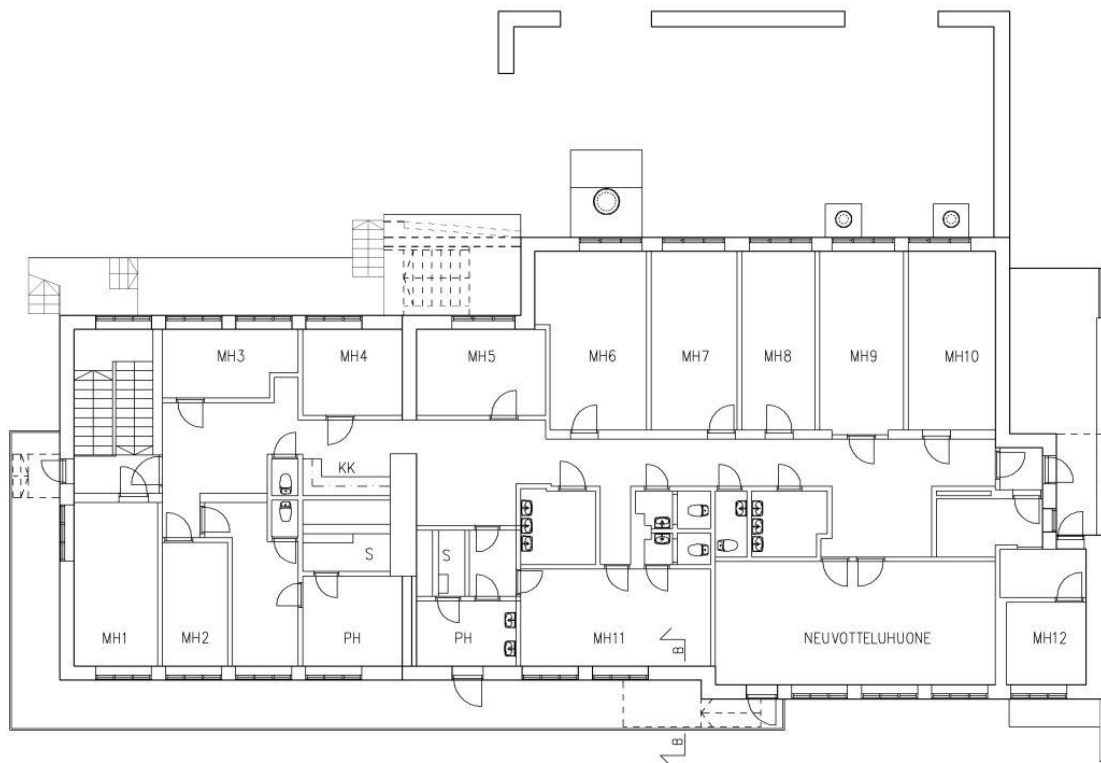

Kuva 21. Puuvaraston purettu väliseinä ja alapuolella oleva allas

Tasolla -1.200 olevaa polttokattilan jalustaa hyödynnetään taideteosten esillepanossa. Tasolla +0.800 olevaan puuvarastoon tehdään oviaukko väliseinässä olevan ikkuna-aukon kohdalle. Puuvaraston auki oleva väliseinä joko muurataan umpeen tai varustetaan kaiteella tai lasiseinällä. Puuvaraston alapuolella olevaa allasta voidaan myös hyödyntää näyttelytilana. Huoneeseen voidaan sijoittaa isompiakin taideteoksia kuten patsaita. Eri tasoissa oleva näyttelytila tarjoaa paljon vapaata seinätilaa taideteoksille.

Kuva 22. 1. kerroksen tilankäytön muutokset

Kuva 23. 2. kerroksen tilankäytön muutokset

8 AALLON MAJAN ULKOPUOLEN MUUTOKSET

Rakennuksen pohjois- ja länsipuolen julkisivuista on kadonnut osa Alvar Aallon funktionalistisesta tyylistä, joka oli alkuperäisessä rakennuksessa (kuvat 5 ja 8). Syinä tähän ovat rakennuksen laajennus pituussuunnassa pohjoiseen päin, postirakennuksen poisto pihapiiristä ja parvekkeen poisto laajennuksen tieltä. Rakennuksen etelä- ja itäpuolen julkisivuille tuovat näyttävyyttä luonnonkivestä tehdyt sokkeli ja halkovaraston aitaus.

Tarkoituksena on palauttaa osittain rakennuksen alkuperäistä ulkoasua parvekeratkaisun avulla. Rakennuksen omistajan toiveena on saada parveke tai katokset pohjois- ja länsipuolen pääsisäänkäynnin ulko-ovien päälle ja sateelta suojattu siirtymäreitti näiden ulko-ovien välille. Länsisivulla olevat kaksi puurakenteista katosta puretaan pois tulevan parvekeratkaisun tieltä. Länsisivun eteläisin ulko-ovi jää ilman katosta, koska ulko-ovi jää asunnon toissijaiseksi sisäänkäynniksi. Toisena toiveena on saada katokset etelä- ja itäpuolen ulko-ovien yläpuolelle. Kuvissa 24–27 näkyvät rakennuksen nykyiset julkisivut.

Kuva 24. Aallon Maja pohjoispuolen julkisivu

Kuva 25. Aallon Maja länsipuolen julkisivu

Kuva 26. Aallon Majan eteläpuolen julkisivut

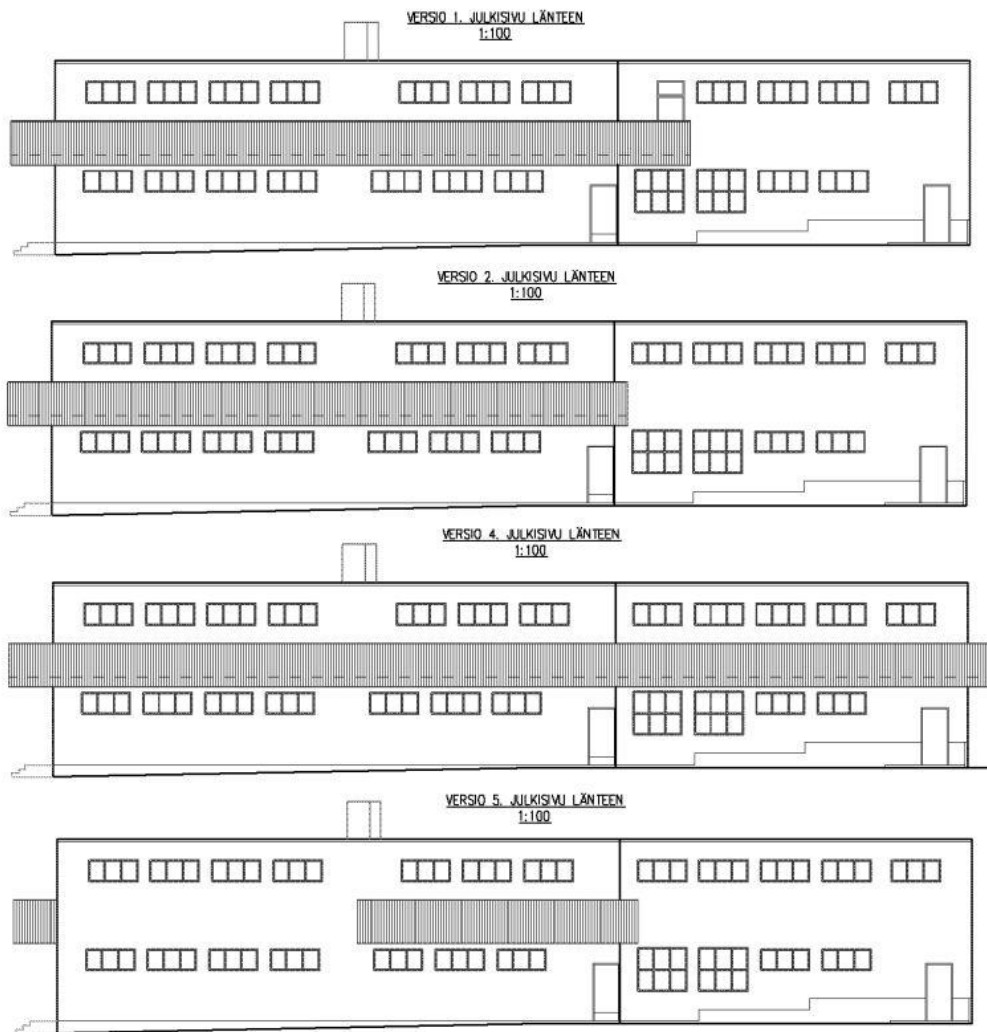

Kuva 27. Aallon Majan itäpuolen julkisivu

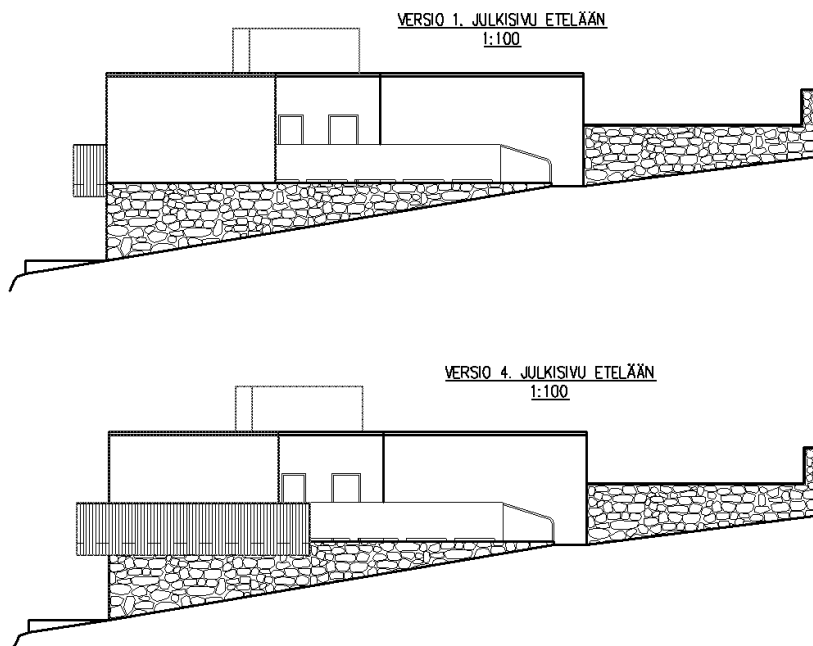
8.1 Parvekevaihtoehdot

Erilaisia parvekevaihtoehtoja suunniteltiin viisi kappaletta (kuvat 28–30). Versioissa 1–3 erot ovat parvekkeenovien ja toisen kerroksen ikkunoiden lukumäärissä. Ovien kohdilla olleet ikkunat on jouduttu poistamaan ovien korkeuden takia. Parvekkeenovet sijaitsevat neuvotteluhuoneessa ja porraskäytävän ylätasanteella. Parvekkeen käytettävyys on riittävä kahden sisäänkäynnin ratkaisulla. Länsipuolen julkisivussa parvekeratkaisu voi näyttää liian hallitsevalta. Versiot 1 ja 3 ovat samanlaisia länsijulkisivuiltaan.

Versio 4:ssä parveke kiertää puoli taloa alkaen eteläpäädyn terassilta päättyen pohjoispäädyn ulko-ovelle. Parvekkeelle kuljetaan terassin kautta. Kyseisen ratkaisun takia parvekkeen käytettävyys on huono. Parveke aiheuttaa liian hallitsevan näkymän rakennuksen länsipuolen julkisivulle. Eteläpäädyssä parveke osin peittää luonnonkivestä tehtyä sokkelia.

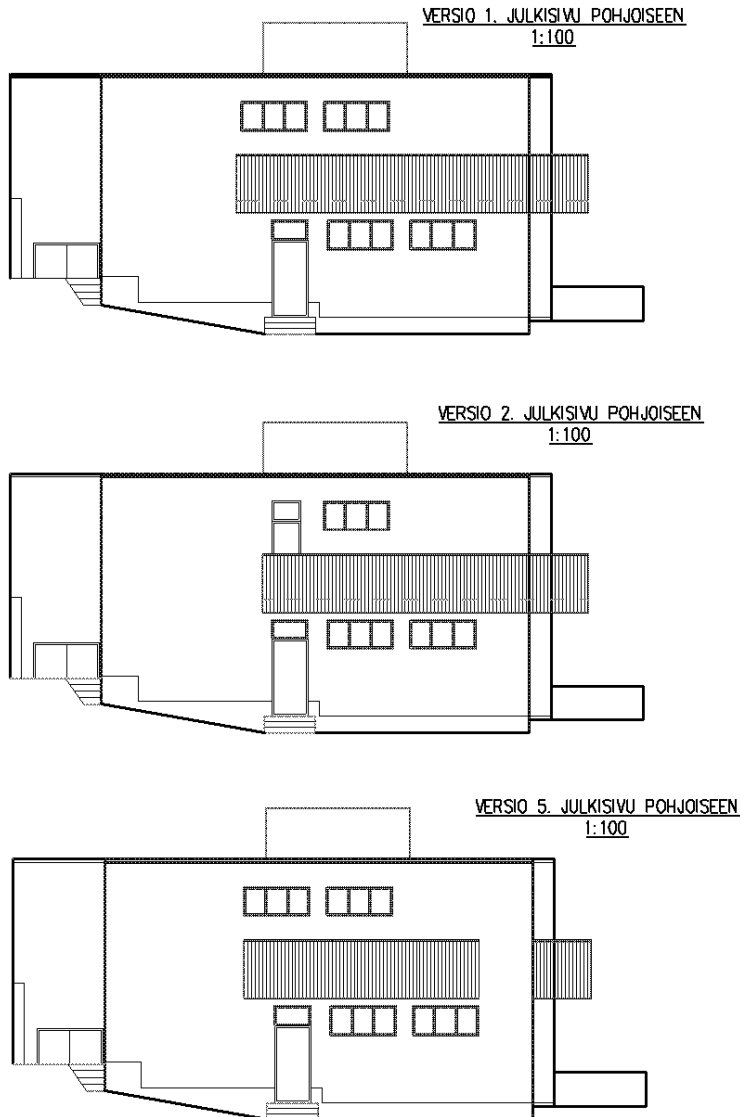
Kuva 28. Erilaiset parvekevaihtoehdot rakennuksen länsijulkisivulla

Kuva 29. Erilaiset parvekevaihtoehdot rakennuksen eteläjulkisivulla

Versiossa 5 ulko-ovien yläpuolelle tulevat katokset. Katoksen reunoihin kiinnitetään parvekekaide, jossa ovat mukana suojaava osa ja käsijohde. Nämä samat osat kiinnitetään myös ulkoseinään jatkamaan parvekenäkymää halutun matkan. Ratkaisussa on hyvinä puolina, että toisen kerroksen ikkunoita ei tarvitse poistaa eikä ulkoseinään tarvitse tehdä oviaukkoja parvekettä varten. Materiaali- ja työkustannuksiltaan tämä ratkaisu on halvin.

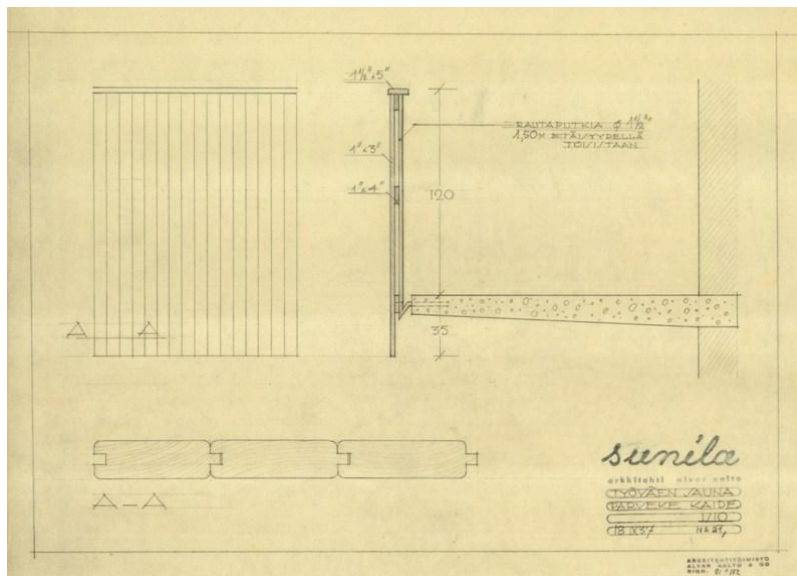
Kuva 30. Erilaiset parvekevaihtoehdot rakennuksen pohjoisjulkisivulla

Vaihtoehtoja vertailtiin palaverissa jossa olivat läsnä opinnäytetyön tekijä, valvova opettaja, työn tilaaja ja arkkitehti Rurik Wasastjerna. Wasastjerna toimii Pro Sunila-yhdistyksen varapuheenjohtajana. Pro Sunila-yhdistyksen tarkoituksena on muun muassa edistää alueen ympäristöarvojen säilymistä, rakennusten korjaamista ja tarpeellista modernisointia suojelun hengessä. Vaihtoehtoista päädyttiin kahteen täysin toisis-

taan poikkeavaan ratkaisuun. Ensimmäisessä vaihtoehdossa tehdään pitkä parveke kolmella sisäänkäynnillä. Toiseksi vaihtoehdoksi valittiin versio 5, jossa tehdään katos ulko-ovien yläpuolelle. (Pro Sunila 2011.)

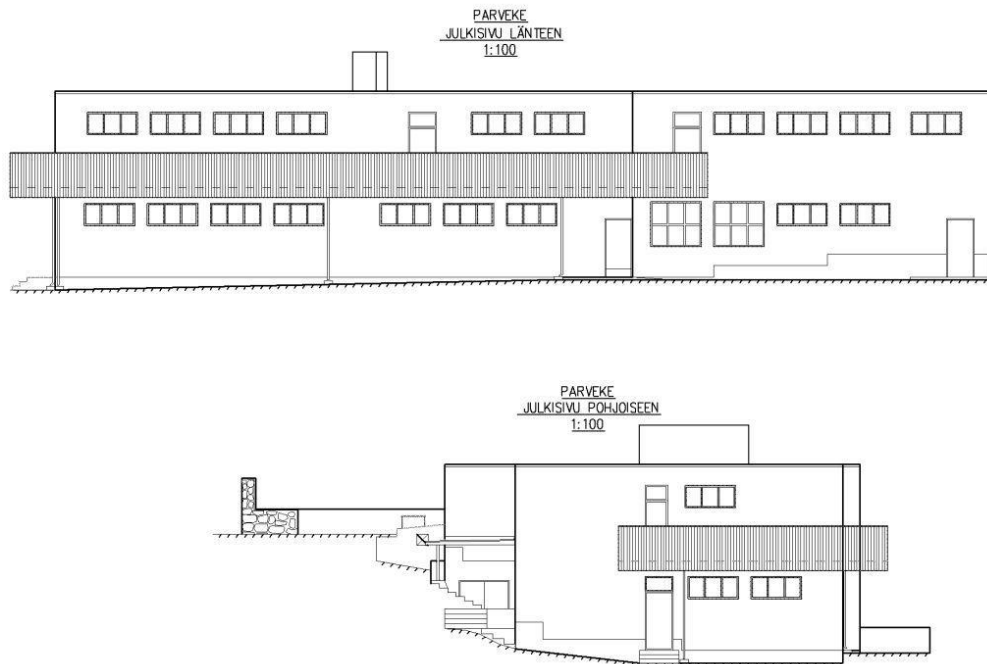
8.2 Parveke

Kohteeseen on suunniteltu ulokeparveke, joka ulkonäöltään muistuttaa mahdollisimman paljon Alvar Aallon tähän rakennukseen suunnittelemaa parvekettä (kuva 31). Aallon suunnitelmissa parveke on tehty betonilaatasta ja kaiteessa on käytetty rautaputkia, jotka ovat puolentoista metrin etäisyydellä toisistaan. Suojaavana osana on käytetty 25x75 mm:n ruskeaksi maalattua puupaneelia ja kiinnityslautana 25x100 mm:n lautta. Käsijohde on tehty reunoistaan pyöristetystä 38x125 mm:n ruskeaksi maalatusta laudasta.

Kuva 31. Alvar Aallon suunnittelema alkuperäinen parvekeratkaisu. Alvar Aalto - museo/piirustuskokoelma, © Alvar Aalto -säätö.

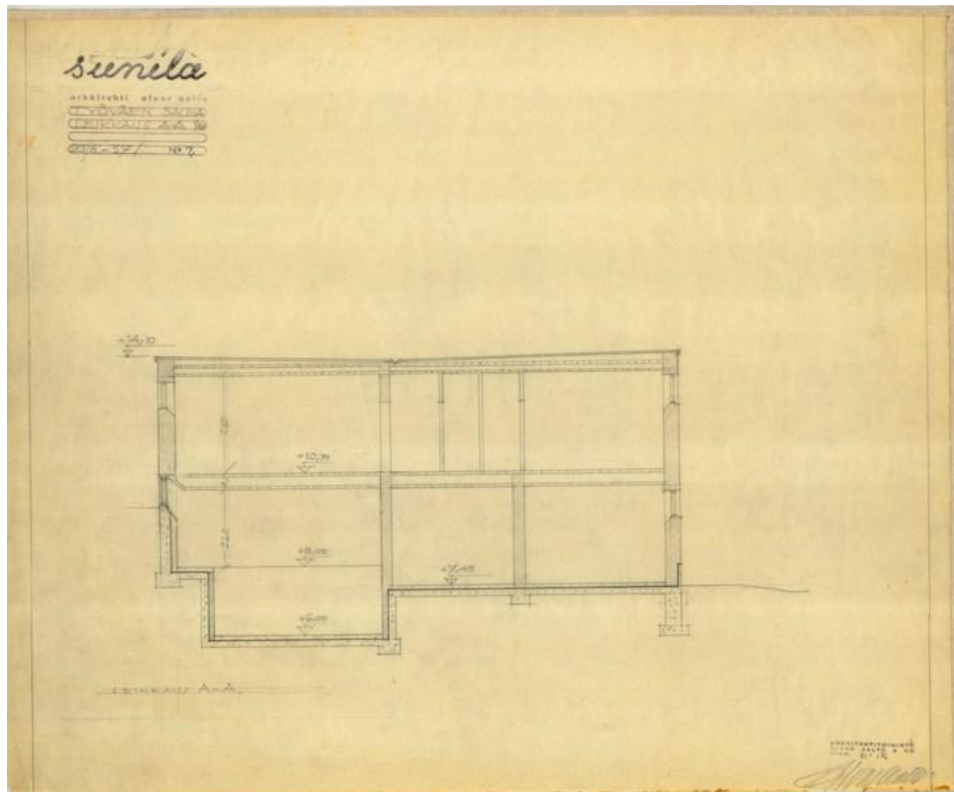
Rakennuksen länsisivun puolella parveke alkaa pääsisäänkäynnistä oikealle noin kahden ja puolen metrin päästä, josta se jatkuu pohjoissivulle saakka (kuva 32). Pohjoissivulla parveke jatkuu yhtenäisenä ulko-oven yli noin yhden metrin. Täten parvekkeen kokonaispituudeksi saadaan noin kolmekymmentäneljä metriä.

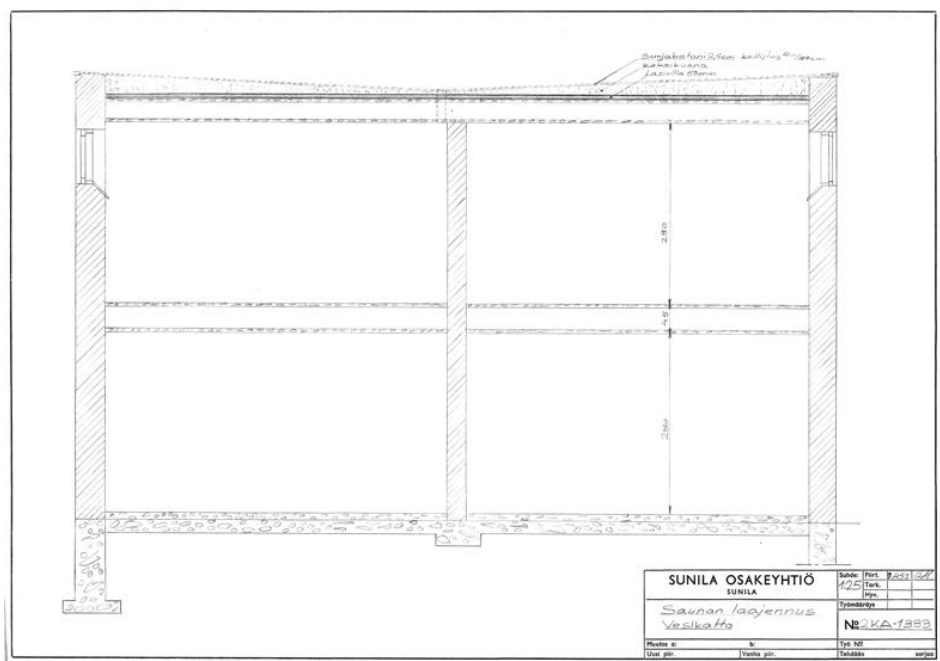
Kuva 32. Parveke. kuvattuna länsi- ja pohjoispuolelta

Käynti parvekkeelle tulee kolmesta eri paikasta. Länsisivun puolella parvekkeelle kuljetaan neuvottelu- ja pesuhuoneiden kautta. Pohjoissivun puolella parvekkeelle käynti tulee porraskäytävän ylätasanteelta. Porraskäytävän ylätasanteella sijaitsee paloposti, minkä paikkaa joudutaan muuttamaan parvekkeenoven takia. Tämä parvekkeenoven sijainti tarjoaa kaikille asuntophotellin asiakkaille mahdollisuuden käyttää parvekettä. Pesuhuoneeseen tulevan parvekkeenoven tarkoituksena on tarjota saunojille vilvoittelumahdollisuus parvekkeella. Neuvotteluhuoneeseen tulevan parvekkeenoven tarkoituksena on palvella tilan käyttäjiä.

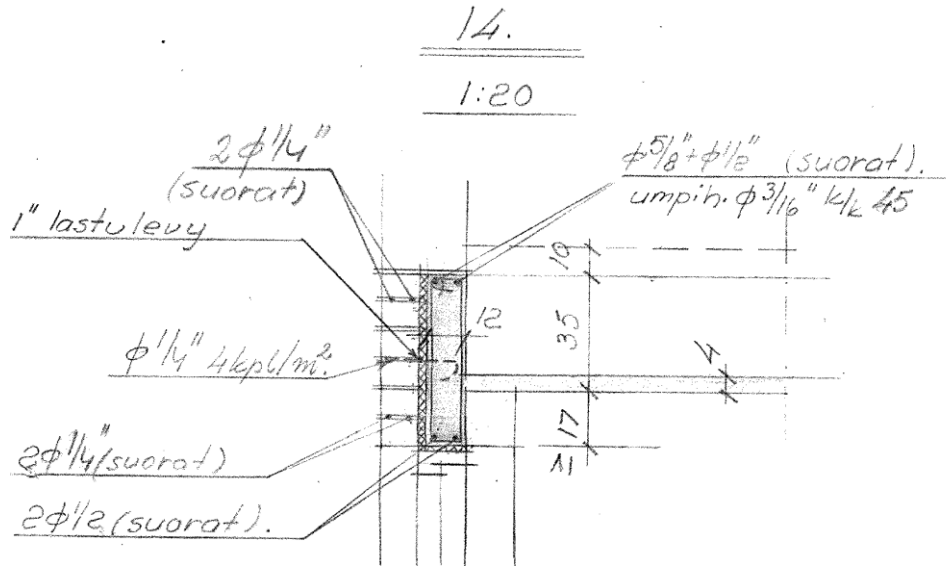
Parvekeovien kohdilla on nyt ikkunat, jotka joudutaan poistamaan ovien tieltä. Ovien yläpuolelle tulee ikkunat, jotka ovat yläreunastaan samassa tasossa kuin ikkunarivi (kuvat 33–35). Tällä ratkaisulla pyritään säilyttämään ikkunoiden nauhamainen näkymä. Pesuhuoneesta poistuu ainoa ikkuna parvekkeenoven tieltä. Alkuperäisessä rakennuksessa ei ollut ikkunaa parvekeoven yläpuolella.

Kuva 33. Vanhan osan poikkileikkaus itä-länsisuunnassa. Alvar Aalto - museo/piirustuskokoelma, © Alvar Aalto -säätö.

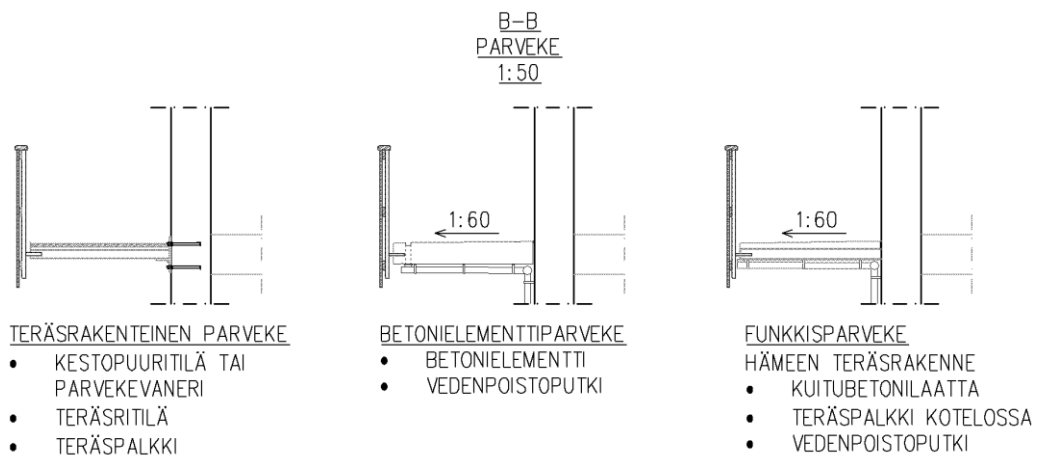

Kuva 34. Uuden osan poikkileikkaus itä-länsisuunnassa. Stora Enso Oyj, Sunilan tehtaan arkisto.

Kuva 35. 1. ja 2. kerroksen liitoskohta. Stora Enso Oyj, Sunilan tehtaan arkisto.

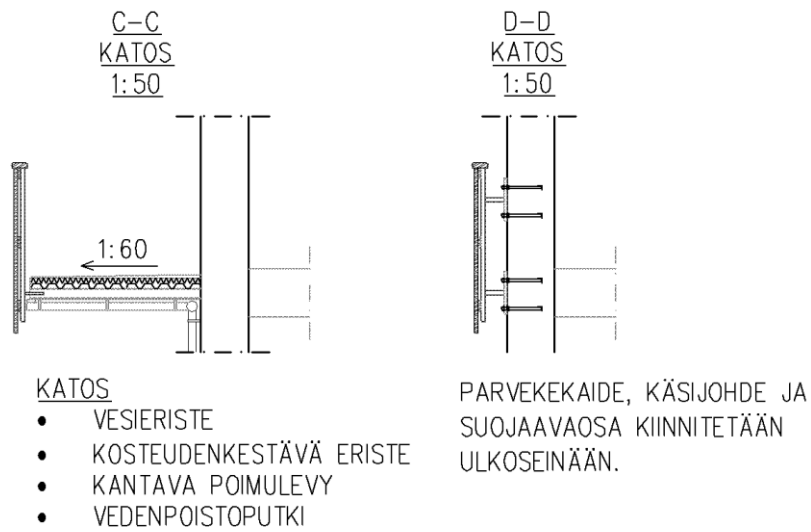
Piirustuksissa on esitetty kolme erilaista parvekevaihtoehtoa, jotka ovat betonielementti-, kuitubetonilaatta- ja teräsrakenteinen parveke (kuva 36). Ulokeparvekkeessa suurin momentti tulee parvekkeen ja seinän liitoskohtaan. Toinen ulokeparvekkeen mitoittava kohta on länsi- ja pohjoissivun liitos, koska parvekettä ei voi kiinnittää aivan rakennuksen kulmaan. Betonielementtiparveke on vaihtoehdoista kaikkein painavin. Tämä asettaa suurimmat vaatimukset parvekkeen kiinnitykselle ulkoseinään. Betonielementtiparvekettä parempina vaihtoehtoina ovat teräsrakenteinen parveke tai Hämeen teräsrakenteen uusi kuitubetonilaatta parveke tuotenimeltään Funkkisparveke, joka on suunniteltu jälkiasennettavaksi ulokeparvekkeeksi. Nämä kaksi ratkaisua ovat kevyempiä kuin betonielementtiratkaisu.

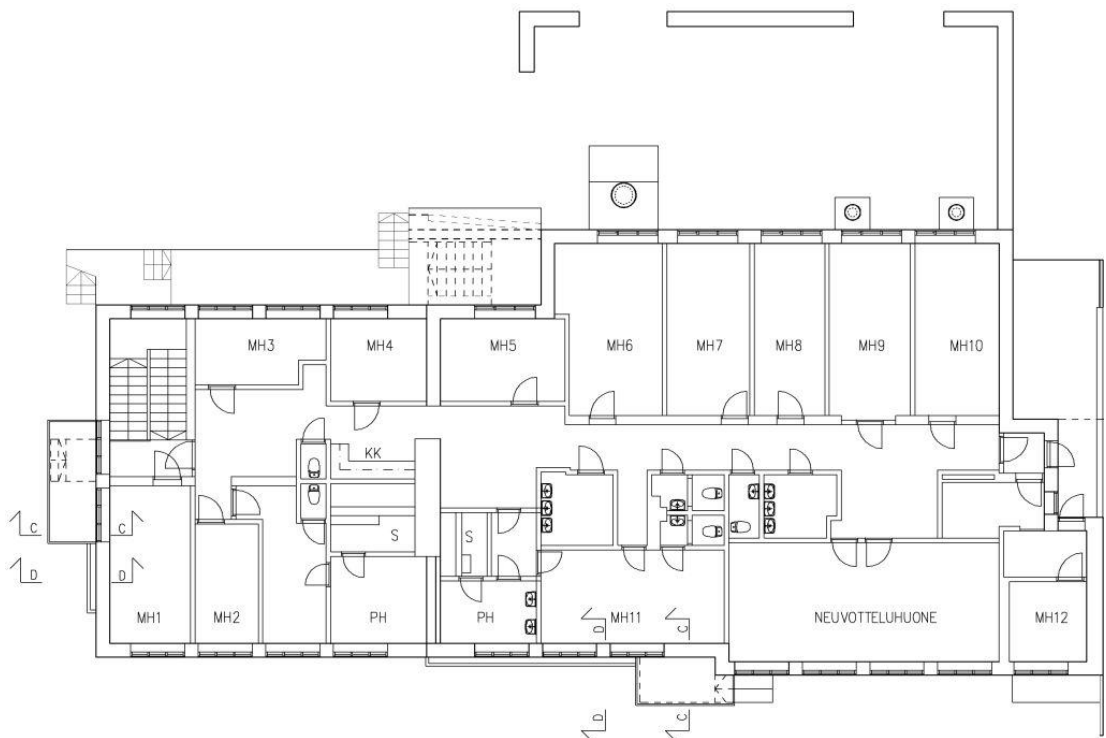
Kuva 36. Parvekevaihtoehdot

8.3 Katokset länsi- ja pohjoissivulle

Katokset tulevat pohjoispäädyn ulko-oven ja länsisivun pääoven yläpuolelle (kuva 38). Katoksen reunaan tulee samanlainen kaide kuin parvekeratkaisussa on. Parvekekaide kiinnitetään ulkoseinään halutun matkan verran, jotta saataisiin rakennuksen seinälle näkymä pidemmästä parvekkeesta. Teräsrakenteinen katosratkaisu sopii kevyen ja kestävän rakenteensa vuoksi. Etuina ovat muokattavuus sekä helppo ja nopea asennus, joka ei riipu vuodenajoista. Katoksen rakenne näkyy kuvassa 37.

Kuva 37. Katos ja kaideosuus seinässä

Kuva 38. 2. kerroksen pohjakuva katosvaihtoehto

8.4 Eteläpään katos

Rakennuksen omistaja toivoi eteläpäätyn katosta, jotta asiakkaat voivat tupakoida kauempana ulko-ovista vesisateen aikana. Nykyisin ongelmana on asiakkaiden tupakointi ulko-oven edessä pienen katoksen alla (kuva 39). Nykyisellä järjestelyllä tupakansavu imeytyy ulko-oven yläpuolella olevan ilmastointiaukon kautta sisään rakennukseen. Katoksen paikka näkyy kuvassa 38 rakennuksen eteläpäädyssä katkoviivalla piirrettynä ja kuvassa 41.

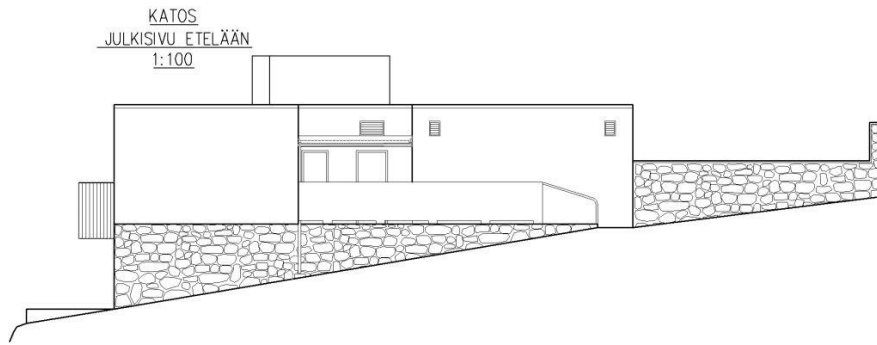

Kuva 39. Katoksen paikka eteläpäädyssä

Katos tulee ulko-oven ja ilmastointiaukon väliin. Katos tehdään betonilaatasta, jossa on riittävä kallistus etelän suuntaan. Vesieristeeksi valitaan bitumihuopa, jolla tehdään riittävät ylönostot ulkoseiniä vasten. Katokseen reunaan tulee sadevesikouru, ja syökytorvi kiinnitetään itäpuolen ulkoseinään kaiteen viereen. Katoksen ulkoasu tehdään samankaltaiseksi kuin Aallon suunnitteleman Sunilan alueen muiden rakennusten katoset (kuva 40).

Kuva 40. Katos Aallon suunnittelemassa Mäkelässä

Kuva 41. Eteläpäädyn katos

8.5 Itäsivun katos

Rakennuksen itäsivun ulko-ovi pannuhuoneeseen sijaitsee montussa, johon kerääntyy paljon lunta (kuva 42). Katoksen avulla vähennetään lumen kertymistä monttuun. Pannuhuone toimii näyttelytilana, joten ulko-ovi toimii varauoskäytävänä ja suurempien näyttelyesineiden siirtoväylänä. Pannuhuoneen ovelle laskeutuvat kiviportaatt ovat osaksi kasvillisuuden peitossa. Betonista tehty kulkureitti pannuhuoneen ovelle on paikoin sortunut. Katoksesta tulee samankaltainen kuin eteläpäädyn katoksesta. Tukimuurit mahdollistavat katoksen etureunan tukemisen pilareiden avulla. Katos näkyy kuvissa 32, 38 ja 43.

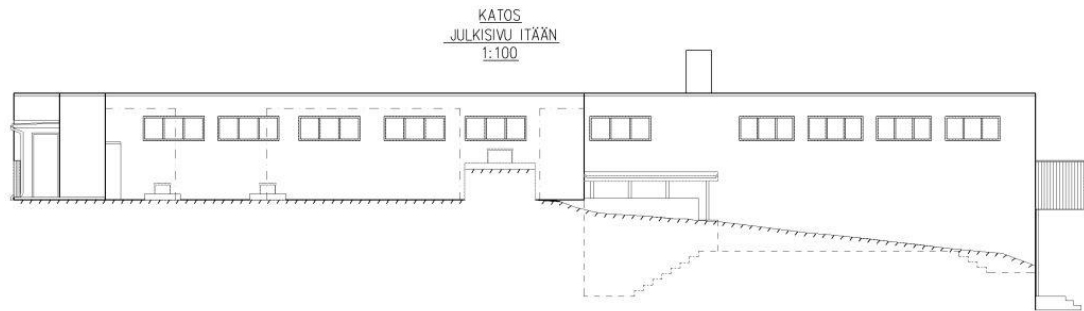
Kuva 42. Pannuhuoneen ovi ja katoksen paikka

8.6 Valokuilut

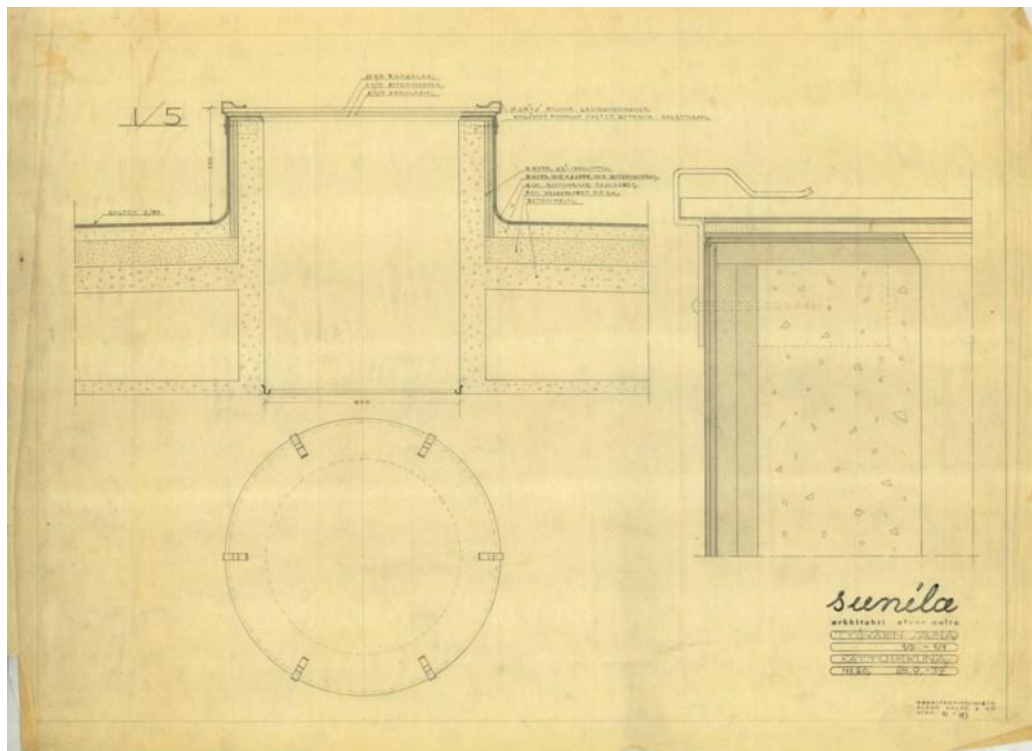
Rakennuksen itäsivulla sijaitsee kolme käytöstä poistettua hiili- ja halkokuilua, joita omistaja haluaisi hyödyntää valokuiluina näyttelytilaan. Aallon suunnitelmiin on piirretty hiili- ja halkokuilu. Piirustuksiin on merkitty ulkoseinässä olevien luukkujen

kooksi 500 x 1 000 mm. Pannuhuoneen puolella kuilujen aukot sijaitsevat katonrajas-
sa. Huonekorkeus aukkojen kohdalla on kaksi metriä. Hiilikuilun aukko sijaitsee ylä-
tasanteella pannuhuoneen peräosassa ulkoseinässä. Halkokuilun aukko sijaitsee ylä-
tasanteen huoneessa ulkoseinässä. Valokuiluun tulevan ikkuna osan on tarkoitus olla
Alvar Aallon rakennukseen suunnitteleman kattoikkunan näköinen (kuva 44). Valo-
kuilujen sijainnit näkyvät kuvissa 38 ja 43.

Kuva 43. Eteläpäädyn katos, valokuilut ja itäsivun katos

Kuva 44. Aallon rakennukseen suunnittelema kattoikkuna. Alvar Aalto -
museo/piirustuskokoelma, © Alvar Aalto -säätö.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön kohteena oli Kotkan Sunilan alueella oleva Aallon Maja eli entinen Valliniemen sauna- ja pesularakennus. Opinnäytetyössä tutkittiin rakennuksen rakennushistoriaa ja funktionalistisen kauden arkkitehtuuria. Rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen suunniteltiin tilankäytön muutokset ja tehtiin ehdotus parveke-, katos- ja valokuiluratkaisuista.

Aallon Maja ja ympäröivä asuinalue ovat Alvar Aallon suunnitteleamia ja nykyisin asemakaavan nojalla suojeltuja kohteita. Sunilan tehdas ja asuinalue ovat valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Rakennuksen ulkopuolen muutoksissa on huomioitava muutosten sopivuus ympäröivään maisemaan ja rakennuksen ulkoasuun. Sisäpuolen muutostöissä pitää huomioida suojellut kohteet ja mahdollisuuksien mukaan säilyttää nykyinen ulkoasu.

Käytössäni oli Alvar Aalto -säätiön digitaalisessa muodossa olevia alkuperäissuunnitelmia Aallon Majasta. Rakennuksen myöhemmän vaiheen piirustukset olivat Stora Enso Oyj:n Sunilan tehtaan arkiston omaisuutta. Piirustuksista oli apua ja niistä pystyi hyvin seuraamaan rakennukseen tehtyjä muutoksia. Rakennuksen historian tutkiminen vanhoista rakennuspiirustuksista oli antoisaa. Vanhoja valokuvia olisin kaivannut rakennuksesta, etenkin sisäkuvia ja itäpuolelta otettuja kuvia. Niistä olisi saanut paremman käsityksen 1930-luvun pesutuvasta, saunatiloista ja rakennuksen eri aikakausien todellisesta ulkoasusta.

Sisätilojen muutoksilla saadaan suurempi näyttelytila, jossa esteettömyys on huomioitu. Näyttelytilan yhteyteen tulee kaksi uutta wc-tilaa, joista toinen tulee eteiseen ja in-va-wc tulee näyttelytilaan. Näyttelytila käsittää pesutuvan, osan boilerihuonetta ja pannuhuoneen, joten seinäpinta-alaa tuulee runsaasti käyttöön. Alkuperäiset betoniset pesualtaat antavat näyttelytilaan menneiden aikojen vaikutelman. Pannuhuoneen näyttelytila poikkeaa pesutuvan näyttelytilasta, koska siellä lattiatasot vaihtelevat ja huone on karu.

Kahvila siirtyy suurempiin tiloihin ja asiakkaiden kannalta sijainniltaan parempaan paikkaan. Tämä ratkaisu lisää majoitusasiakkaiden viihtyvyyttä, koska he voivat siirtyä majoitustiloista kahvilaan rakennuksen sisällä ja matka lyhenee. Isommat ryhmät mahtuvat paremmin kahvilan tiloihin. Tilanahtaus oli ongelmana vanhassa kahvilassa.

Vanha kahvila muuttuu omistajan asunnoksi. Se käsittää kahvilahuoneen, keittiön, toimiston, varastotilan, wc:n ja eteläpäädyssä olevan huoneen, joka muuttuu makuuhuoneeksi. Eteisen puolelle rakennetaan suihkutila, ja sen yhteyteen jäävä vanha wc tulee asunnon käyttöön. Suihkutilan lisääminen parantaa asumisviihtyvyyttä. Asunnon pinta-alaksi tulee noin 88 m².

Suojellun rakennuksen kyseessä ollessa ulkoasuun tehtävät muutokset herättävät sekä kannatusta että vastustusta. Parvekkeen lisäys kolmine ovineen parantaa rakennuksen ulkoista olemusta, kun valkoiseen seinäpintaan saadaan parvekeratkaisulla enemmän väriä. Rakennuksen ulkoasuun sopimattomat länsisivun katokset poistuvat. Kaikkien ulko-ovien vaihtaminen alkuperäisten ovien tyyliksi kohentaisi rakennuksen ulkoasua. Parvekeratkaisulla saadaan lisättyä majoittujien viihtyvyyttä.

Toisena vaihtoehtona on tehdä katokset pohjoissivun ulko-oven ja länsisivun pääoven yläpuolelle. Katoksen reunaan ja seinään kiinnitetään parvekekaide antamaan vaikutelmaa parvekkeesta. Tässä vaihtoehdossa ei tehdä oviaukkoja ulkoseinään ja ikkunoita ei poisteta. Tämä on ratkaisuna halvempi kuin edellä mainittu pitkä parveke. Sopiiko kyseinen ratkaisu suojeltuun kohteeseen ja ympäristöön vai kävisikö katos ilman parvekekaiteita paremmin?

Katosratkaisut etelä- ja itäisivujen ulko-ovien yläpuolella parantavat rakennuksen käytettävyyttä. Itäisivun katos estää lumen kertymisen montussa olevan ulko-oven eteen. Sisätilojen muuttuessa näyttelytilaksi ulko-oven pitäisi olla talvisinkin avattavissa. Itäisivun katos tulee katseilta suojaiseen paikkaan, jossa se ei häiritse rakennuksen arkkitehtuuria. Eteläpäädyn katos tulee näkyvälle paikalle ja mielestäni katos muuttaisi rakennuksen ulkoasua liiaksi.

Valokuilujen tarkoituksena on tuoda näyttelytilaan näyttävyyttä. Suunniteltujen kattoikkunoiden lisääminen halko- ja hiilikuilujen kansien päälle ei muuta rakennuksen arkkitehtuuria ratkaisevasti. Toisaalta kuilut sijaitsevat halkovaraston muurin sisäpuolella katseilta suojassa.

Kaikkien muutosten ja lisäysten toteutuessa rakennuksen käytettävyys paranee ja arvo nousee. Lisäksi kaikki käyttämättömät tilat saadaan hyötykäyttöön.

LÄHTEET

- Aallon Maja 2010. Saatavissa: www.aallonmaja.com [viitattu 13.1.2011].
- Arvi, L., Poijärvi, P., Hahu, I., Wecksell, J.A. & Oittinen, R.H. 1949. Pieni tietosanakirja 1. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Heinonen, R. 1986. Funktionalismin läpimurto Suomessa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kairamo, M. 1993. Rakennettu aika: Icomosin Suomen osasto 25 vuotta. Tammisaari: Tammisaaren kirjapaino Oy.
- Koho, T. 1998. Alvar Aalto: muutoksen etsijä. Tampere: Rakennustieto Oy.
- Mikkola, K. 1985. Aalto. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Pro Sunila 2011. Saatavissa: <http://www.prosunila.net> [viitattu 13.1.2011].
- Schildt, G. 1998. Alvar Aalto: mestariteoksia. Helsinki: Otava.
- Schildt, G. 1985. Nykyaika: Alvar Aallon tutustuminen funktionalismiin. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Soukka, S. 1997. Alvar Aalto Kotkassa. Kotka: Kotkan kaupunki.